

Vergeten Conflicten: een blinde vlek van Vlaamse media?

Een kwalitatief onderzoek naar de relatie tussen nieuwsselectie en het voortbestaan van vergeten conflicten

Benthe Vermeulen

Masterproef aangeboden binnen de
opleiding master in de journalistiek

Promotor: prof. dr. Chris Verschooten

Academiejaar 2024-2025

D
do-not-answer-toledo@kuleuven.be

Aan: @ Benthe Vermeulen

Di 5-8-2025 18

ULTRA-C-21481188-K

Plagiaat en zelftest Letteren

Beoordeling ingezonden

Zelftest

Ingezonden:
dinsdag 5 augustus 2025 18:33:14 uur CEST

Bevestigingsnummer:
9b336c618ff443fd886d8b04f733ce71

Inzending weergeven

Zelftest

Beschrijving

Beantwoord de acht vragen om je kennis over plagiaat te testen.

Details

Einddatum van de beoordeling: Geen einddatum

Beoordelingsresultaten

Inzendingsweergave
Nu beschikbaar

Cijfers/pogingen

Je cijfer 60 / 80

Pogingen: 0 pogingen over

Inzending weergeven

Ik verklaar me akkoord met de code of conduct van de faculteit Letteren voor geloofwaardig auteurschap.

Dankwoord

Het idee voor deze masterproef is ontstaan uit een persoonlijke nieuwsgierigheid naar waarom bepaalde grootschalige conflicten, er niet in slagen duurzame mediabelangstelling te genereren. Het was een lang en uitdagend proces, vol obstakels en twijfels over de richting en haalbaarheid van het onderzoek. Zonder eerdere ervaring in kwalitatief onderzoek begon ik aan dit project en al snel werd ik geconfronteerd met de specifieke uitdagingen van deze onderzoeksmethode. Vooral de fluïde aard van kwalitatief onderzoek bleek moeilijk te rijmen met de strak gestructureerde benadering die ik tijdens mijn rechtenopleiding had geleerd, waarin casussen worden opgelost aan de hand van dikke wetboeken, een uitgebreid arsenaal aan rechtspraak en internationale rechtstheorieën.

Desondanks kan ik nu met trots en met voorzichtig vertrouwen in een goed eindresultaat mijn masterproef indienen en daarmee mijn studententijd afsluiten. Hiervoor wil ik mijn ouders bedanken voor hun advies en voortdurende stimulans om mijn capaciteiten ten volle te benutten. Mijn vrienden en in het bijzonder mijn huisgenoten Manon en Charlotte, dank ik voor het gedeelde leed tijdens eindeloze blokperiodes en het gedeelde gelach in de fleur van ons studentenleven.

Daarnaast wil ik mijn dank uitspreken aan de respondenten die de tijd hebben genomen om hun ervaringen te delen; zonder hun eerlijkheid en bereidwilligheid zouden de inzichten in dit onderzoek niet mogelijk zijn geweest. Hun verhalen waren voor een aspirant-journaliste buitengewoon leerzaam. Ten slotte bedank ik mijn promotor, Chris Verschooten, voor haar eindeloze geduld en bereidheid om mij tot op het allerlaatste moment te begeleiden

Waarom zien we de meeste conflicten niet? Studie werpt licht op 'vergeten conflicten' in Vlaamse media

Ongeveer 150.000 doden en naar schatting 15 miljoen mensen op de vlucht: het zijn slechts twee cijfers die de omvang van de oorlog in Soedan illustreren, een conflict dat ondanks zijn ontwrichtende impact nauwelijks de voorpagina van onze kranten haalt. Nieuw onderzoek van de KU Leuven legt de mogelijke oorzaken van deze beperkte media-aandacht bloot.

Vraag een doorsnee Vlaming wat er momenteel gebeurt in Oekraïne of waarom het Israëlische leger Gaza belegerd, en de kans is groot dat hij een min of meer correct antwoord kan geven. Vraag daarentegen naar de burgeroorlog in Myanmar, die al meer dan vijf jaar aanhoudt, en de stilte zal waarschijnlijk veelzeggend zijn. Dat is niet verwonderlijk: het conflict verschijnt zelden in de media en staat al jaren op de lijst van de meest vergeten conflicten van de Europese Unie.

Op diezelfde lijst prijken ook de bendeoorlog in Haïti, de burgeroorlog in Soedan en het conflict om mineralen in Oost-Congo. Volgens het Europees departement voor civiele bescherming en humanitaire hulpoperaties ontbreekt het vaak aan politieke wil om deze conflictsituaties aan te pakken, mede door het gebrek aan mediabelangstelling. De KU Leuven-studie, gebaseerd op diepte-interviews met tien Vlaamse buitenlandjournalisten, onderzoekt hoe de selectie van nieuws door redacties bijdraagt aan het voortbestaan van dergelijke vergeten conflicten.

Publieksinteresse als bepalende factor

De studie identificeert meerdere factoren die bepalen welke conflicten wel, en welke nauwelijks media-aandacht krijgen. Een van de belangrijkste is de nadruk die nieuwsmedia leggen op de veronderstelde interesse van hun publiek. Uit economische overwegingen maken journalisten inschattingen van wat lezers, kijkers of luisteraars relevant vinden. Dit leidt vaak tot een selectieve focus. Zo wordt publieksinteresse geïnterpreteerd in termen van de aanwezigheid van Belgische bedrijven in een conflictgebied, een culturele of psychologische verwantschap met de slachtoffers (zoals bij de oorlog in Oekraïne), of een rechtstreeks effect op België (zoals de asielcrisis van 2015 naar aanleiding van de Syrische burgeroorlog).

Volgens de studie creëert deze logica een zelfversterkend mechanisme: hoe meer aandacht een conflict krijgt, hoe groter de vraag naar bijkomende berichtgeving. Conflicten die minder relevant worden geacht voor het publiek verdwijnen daarentegen uit beeld. Vooral Afrikaanse conflicten blijken hiervan de dupe. Het Belgische publiek identificeert zich doorgaans minder gemakkelijk met Afrikaanse slachtoffers, terwijl de gevolgen van deze conflicten meestal pas op langere termijn zichtbaar worden.

Mogelijke oplossingen

Naast deze hardnekkige patronen onderzocht de studie ook welke veranderingen kunnen bijdragen aan meer aandacht voor vergeten conflicten. Zo pleitten verschillende geïnterviewde journalisten voor een grotere focus op persoonlijke verhalen van slachtoffers, in de hoop via die invalshoek het publiek te betrekken. Ook wordt benadrukt dat een bredere benadering nodig is die verbanden en langetermijneffecten van conflicten zichtbaar maakt. Tot slot bevelen de journalisten meer diversiteit binnen redacties aan, evenals extra middelen en correspondenten in conflictgebieden.

Inhoudstafel

Inleiding.....	3
Deel I: Literatuurstudie.....	5
Hoofdstuk 1: Vergeten Conflict.....	5
1.1.Wat zijn vergeten conflicten?.....	5
1.1.1 Een vergeten conflict.....	5
1.1.2 Virgil Hawkins' Stealth Conflict.....	6
1.2 Welke Conflicten?.....	7
1.2.1 Overzicht vergeten conflicten.....	7
1.2.2 Vergeten crisissen en vergeten conflicten.....	10
Hoofdstuk 2: Nieuws waarde en gatekeeping.....	11
2.1 Nieuws waarde.....	11
2.2 Gatekeeping.....	14
Deel 2: Probleemstelling en Methodologie.....	17
2.1 Probleemstelling.....	17
2.2 Methodologie.....	18
2.2.1 Onderzoeksopzet.....	18
2.2.2 Dataverzameling.....	19
2.2.3 Data-analyse.....	22
Deel 3: Resultaten.....	23
3.1 Vergeten Conflicten.....	23
3.2 Nieuwsselectieproces.....	24
3.2.1 Beslissingsstructuur.....	24
3.2.2 Beslissingsfactoren.....	25
3.2.2.1 Nieuwheid.....	25
3.2.2.2 Omvang.....	26
3.2.2.3 Toegang.....	27
3.2.2.4 Link.....	28
3.2.2.5 Het publiek.....	30
3.2.2.6 Geopolitiek Belang.....	31
3.3 Nieuwsselectie en vergeten conflicten.....	33
3.3.1 Redenen weinig media-aandacht.....	33
3.3.1.1 Beperkte ruimte en selectiedruk.....	33

3.3.1.2 Beperkte middelen en capaciteit	33
3.3.1.3 Veranderende tijdsgeest	34
3.3.1.4 Gebrek aan kennis over vergeten conflicten.....	34
3.3.1.5 Volggedrag	34
3.3.2 Verantwoordelijkheid van de media	35
3.3.3 Veranderingen.....	35
3.3.3.1 Kanaliseren interesse publiek	35
3.3.3.2 Meer dan buitenlandsnieuws.....	36
3.3.3.3 Berichtgeving met een bredere blik	36
3.3.3.4 Diversiteit binnen redacties	36
3.3.3.5 Meer correspondenten	36
Deel 4: Discussie	38
4.1 Vergeten conflicten binnen een journalistieke context.....	38
4.2 Nieuwsselectieproces van conflicten	39
4.2.1 Gatekeeping.....	39
4.2.2 Nieuwswaarde	39
4.2.2.1 Interesse van het publiek	39
4.2.2.2 Aanwezigheid van een Belgische link.....	40
4.2.2.3 Nieuwheid	42
4.2.2.4 Geopolitiek Belang.....	42
4.2.2.5 Omvang.....	43
4.2.2.6 Toegang	43
4.2.3 Nieuwsselectieproces van conflicten.....	43
4.3 Nieuwsselectieproces en vergeten conflicten.....	44
4.3.1 Redenen weinig media-aandacht.....	44
4.3.1.1 Beperkte nieuwsruimte	44
4.3.1.2 Beperkte middelen.....	44
4.3.1.3 Verandering in tijdsgeest	44
4.3.1.4 Gebrek aan voorkennis en complexiteit.....	45
4.3.1.5 Volggedrag van media	45
4.3.2 Verantwoordelijkheid	45
4.3.3 Mogelijke veranderingen.....	45
4.3.4 Relatie tussen het nieuwsselectieproces en het bestaan van vergeten conflicten	46
4.4 Aanbevelingen verder onderzoek	46
Conclusie.....	48
Bibliografie.....	50

Inleiding

Op 29 augustus 2024 prijkte de volgende titel op de voorpagina van het Britse magazine *The Economist*:

“Why Sudan’s catastrophic war is the world’s problem”

Sinds 24 februari 2022 en 7 oktober 2023 bestaat er een continue stroom aan berichtgeving in Vlaamse nieuwsmedia over het conflict in Oekraïne en de genocide in Gaza. *The Economist* suggereerde echter dat niet alleen wat zich afspeelt in Oekraïne en Gaza, maar ook de oorlog in Soedan haast volledig afwezig in de Vlaamse conflictberichtgeving een wereldwijd probleem vormt.

In het artikel werd melding gemaakt van meer dan 150.000 doden sinds de start van de oorlog op 15 april 2023, massagraven die vanuit de ruimte zichtbaar zijn, en een hongersnood dodelijker dan die in Ethiopië tijdens de jaren 80”. *The Economist* kaderde het huidige conflict in Soedan niet als een burgeroorlog tussen twee ontspoorde krijgsheren, maar als een oorlog met een internationale dimensie, waarbij grootmachten zoals Rusland, Iran en de Verenigde Arabische Emiraten wapens leveren aan de strijdende partijen in ruil voor toegang tot de Rode Zee en de goudmijnen waaraan het land rijk is. Na het lezen van dit artikel bleef ik met meer vragen dan antwoorden achter: waarom krijgt dit conflict zo weinig media-aandacht? En meer nog: hoeveel van dergelijke vergeten conflicten bestaan er nog?

Deze masterproef heeft geenszins tot doel te betwijfelen waarom er grote media-aandacht bestaat voor de oorlog in Oekraïne en de genocide in Gaza. De omvang van het menselijk leed in Gaza en het uitblijven van sancties tegen Israël rechtvaardigen aanhoudende berichtgeving. Hetzelfde geldt voor de oorlog in Oekraïne: de eerste grootschalige oorlog op Europese bodem sinds de Tweede Wereldoorlog en tevens een symptoom van de tanende geopolitieke positie van Europa. Het doel van dit onderzoek is dan ook niet om deze aandacht te relativiseren, maar om te analyseren waarom andere conflicten geen duurzame mediabelangstelling lijken te genereren.

Uit nader onderzoek bleek dat het jaar 2024 zelfs werd gekenmerkt door een historisch hoog aantal gewapende conflicten. Desondanks domineerden slechts enkele, zoals de oorlog in Oekraïne en de genocide in Gaza, de Vlaamse media. Deze discrepantie suggereert dat vele conflicten onderbelicht blijven. Hoewel media een cruciale rol spelen in het agenderen van internationale conflicten, is er slechts beperkt onderzoek gedaan naar het nieuwsselectieproces van dergelijke conflicten en hoe dit bijdraagt aan het voortbestaan van ‘vergeten conflicten’. Deze lacune vormt het vertrekpunt van deze masterproef.

Om dit te onderzoeken werd gekozen voor een kwalitatieve benadering aan de hand van semigestructureerde diepte-interviews met buitenlandjournalisten. Het doel van dit onderzoek is een diepgaand inzicht te verwerven in de relatie tussen vergeten conflicten en het nieuwsselectieproces, verrijkt door de persoonlijke ervaringen en perspectieven van professionals actief in het journalistieke veld.

Deze masterproef is opgebouwd uit vier delen. In het eerste deel wordt, op basis van de bestaande literatuur over vergeten conflicten en het nieuwsselectieproces, nagegaan welke theoretische kaders relevant zijn voor dit onderzoek. Deel twee omvat de probleemstelling en een uiteenzetting van de methodologische aanpak. In deel drie worden de resultaten van de interviews gepresenteerd. Deel vier sluit af met een bespreking van deze resultaten aan de hand van de in deel één besproken literatuur. Tot slot eindigt deze masterproef met een algemene conclusie van het onderzoek.

Deel I: Literatuurstudie

Hoofdstuk 1: Vergeten Conflict

Dit eerste hoofdstuk behandelt het concept 'vergeten conflict'. Het zal op basis van academische literatuur en onderzoek gevoerd door internationale instellingen en vooraanstaande ngo's trachten te definiëren wat men onder vergeten conflicten begrijpt en waar deze zich situeren.

1.1. Wat zijn vergeten conflicten?

1.1.1 Een vergeten conflict

Er bestaat geen consensus over het gebruik van de term vergeten conflict. In de literatuur worden ook benamingen gebruikt als derderangs, stil, genegeerd, verborgen, verweesd en verwaarloosd om conflicten te beschrijven die weinig aandacht krijgen (Konečná, 2024). Tegenstanders van de term vergeten stellen dat deze misleidend is. Volgens hen moet het conflict eerst bekend zijn voordat het als vergeten kan worden bestempeld. De term zou eveneens impliceren dat het conflict is beëindigd en daarna is vergeten (Konečná, 2024). Daarnaast kan de term vergeten de indruk wekken dat het negeren van een conflict onbewust gebeurt, terwijl de marginalisering van deze conflicten volgens critici het resultaat is van een reeks bewuste beslissingen die zijn gebaseerd op diepgewortelde opvattingen over nieuwswaardigheid en commerciële overwegingen (Hawkins, 2011).

Virgil Hawkins stelt voor de term *stealth* conflict (stiekem conflict) te gebruiken. Volgens hem onderstreept het woord *stealth* dat deze conflicten bewust geen aandacht krijgen van externe actoren, zoals overheden, media en internationale organisaties. Zij dragen door hun handelen, het negeren of minimaliseren van deze conflicten, bij aan het onopgemerkt blijven ervan. Tegelijkertijd suggereert de term dat de aard van het conflict juist ligt in zijn heimelijke karakter: een *stealth* conflict kan enorme aantallen slachtoffers maken en grote verwoesting aanrichten, terwijl het grotendeels onzichtbaar blijft (Hawkins, 2008).

Ondanks deze discussie hanteert dit onderzoek de term vergeten conflict, aangezien deze het meest gangbaar is in zowel wetenschappelijke literatuur als media. De onderzoekstraditie rond vergeten conflicten is beperkt, waardoor de beschikbare literatuur schaars is en slechts enkele auteurs zich expliciet hebben gebogen over de afbakening van het concept. Darcy en Hofmann (2003) definiëren vergeten conflicten als conflictgebieden – doorgaans burgeroorlogen – die door de internationale gemeenschap zijn genegeerd of geleidelijk verwaarloosd. Konečná (2024) omschrijft vergeten conflicten als conflicten die onvoldoende aandacht krijgen van de media of van belangrijke internationale organisaties. Crocker et al. (2004) onderscheiden in het kader van conflict bemiddeling vijf verschillende type vergeten conflicten:

1. **Verwaarloosde conflicten:** conflicten die er niet in slagen op de radar te verschijnen van invloedrijke staten en daardoor onzichtbaar blijven voor de internationale gemeenschap.

2. **Verweesde conflicten:** conflicten die ooit aanzienlijke aandacht kregen van derde partijen, maar door tussenkommende omstandigheden deze aandacht en de bereidheid om het conflict op te lossen hebben verloren.
3. **Gevangen conflicten:** conflicten waarbij één of meerdere belanghebbende partijen zich verzetten tegen, of een veto uitspreken over, de betrokkenheid van de internationale gemeenschap.
4. **Afhankelijke conflicten:** conflicten die verstrikt zijn geraakt in externe gebeurtenissen, krachten en spanningen, buiten de controle van de direct betrokkenen bij het conflict.
5. **Conflicten als patiënten van het internationale systeem:** conflicten die, door een gebrek aan aandacht of interesse van invloedrijke staten zijn doorgeschoven naar de Verenigde Naties en andere internationale organisaties, die niet over voldoende middelen beschikken om meer te doen dan het verlenen van noodhulp.

Buiten de academische wereld is het concept vergeten conflicten meer gangbaar. Een internationale instellingen als de Europese Unie en vooraanstaande ngo's, die hieronder verder behandeld zullen worden, zetten zich in of hebben onderafdelingen, die zich specifiek inzetten voor vergeten conflicten. Bijvoorbeeld het departement voor Civiele Bescherming en Humanitaire Hulp van de Europese Unie, die een vergeten crisis definieert als:

(...) a severe, protracted humanitarian crisis where people receive insufficient or no international aid. There is often also no, or not enough, political commitment to solve the situation due in part to a lack of media interest. The term "forgotten crises" refers to protracted conflict situations. It can also refer to crises resulting from the cumulative effect of recurring natural hazards or a combination of the two. (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, z.d, para. 2)

1.1.2 Virgil Hawkins' Stealth Conflict

De meest uitgebreide theorievorming over vergeten conflicten is te vinden in Virgil Hawkins' boek *Stealth Conflicts: How the World's Worst Violence Is Ignored* (2008). De kernstelling van dit werk is dat onze perceptie van de mondiale conflictsituatie vertekend is: we richten onze aandacht in onevenredige mate op bepaalde conflicten, terwijl de meeste grootschalige conflicten vrijwel volledig aan het oog worden onttrokken. Hawkins maakt hiervoor onderscheid tussen *chosen conflicts* en *stealth conflicts*.

De auteur identificeert vier primaire agendasettende actoren: beleidsmakers, media, publiek en academici. Deze actoren beïnvloeden niet alleen rechtstreeks elkaars agenda's, maar zijn ook onderling verbonden en wederzijds afhankelijk. Wanneer hun agenda's worden samengevoegd, ontstaan duidelijke patronen in welke conflicten wél en welke géén aandacht krijgen. Hawkins erkent dat de wereld wordt geconfronteerd met talrijke en complexe conflicten waardoor selectiviteit onvermijdelijk is, maar hij beschouwt niet de selectiviteit op zich als problematisch. Zijn kritiek richt zich op de disproportionele hoeveelheid aandacht voor *chosen conflicts*, die bovendien vaak niet de meest dodelijke zijn.

Volgens Hawkins zijn er zes terugkerende factoren die bepalen in welke mate een conflict aandacht krijgt van de vier agendasettende actoren:

1. Het nationale belang van het eigen land in het conflict.

2. De geografische nabijheid en fysieke toegang tot het conflictgebied.
3. Het vermogen zich te identificeren met de betrokken partijen en slachtoffers.
4. Het vermogen te sympathiseren met één partij in het conflict, waarbij vaak een dichotomie van 'de goeden' versus 'de slechten' wordt gehanteerd.
5. De eenvoud van het conflict: de mate waarin het in eenvoudige bewoordingen kan worden uitgelegd.
6. Het sensatiegehalte van het conflict.

Wanneer deze zes factoren aanwezig zijn, is de kans groot dat een conflict aanzienlijke aandacht krijgt. Niettemin zijn zij niet doorslaggevend op zichzelf. De kans op zichtbaarheid vergroot pas wanneer een conflict erin slaagt de bovenstaande factoren te verbinden aan één van de vier agendasettende actoren.

Hawkins betoogt dat het verwaarlozen van conflicten een systematisch karakter heeft, waarbij westerse perspectieven het agendasettingproces domineren. Een combinatie van nationalisme, identiteitsvorming, financieringsstromen en machtsverhoudingen zorgt ervoor dat de agenda's van de vier invloedrijkste actoren grotendeels samenvallen en hun eigen belangen weerspiegelen. Het gevolg is een vertekend beeld van internationale conflicten: een beperkt aantal conflicten krijgt veel aandacht, terwijl de meerderheid vrijwel onzichtbaar blijft. Zonder een proportioneel evenwicht worden veel conflicten en hun slachtoffers uiteindelijk vergeten of genegeerd door de buitenwereld. Het resultaat is een wereldbeeld dat sterk afwijkt van de werkelijkheid (Hawkins, 2008).

1.2 Welke Conflicten?

Hawkins identificeerde in zijn werk de Tweede Congolese Oorlog (ca. 1998–2003) als het grootste *stealth conflict* van zijn tijd. Zijn analyse dateert echter uit 2008, en sindsdien is de wereld ingrijpend veranderd. Daarom is het voor dit onderzoek van belang scherp te stellen welke hedendaagse conflicten worden bedoeld wanneer wordt gesproken over 'vergeten conflicten'.

1.2.1 Overzicht vergeten conflicten

Het Centrum voor Humanitaire Actie ziet vergeten crisissen (met inbegrip van conflicten) als een direct gevolg van de verminderde belangstelling van de media, de samenleving en politici, wat zou leiden tot minder financiële middelen (Westland, 2023). Het Centrum duidt vier gezaghebbende internationale instellingen en ngo's aan die gericht zijn op het aantrekken van aandacht voor vergeten conflicten en crisissen.

1. De Europese civiele bescherming en humanitaire hulp

Het departement voor Civiele Bescherming en Humanitaire Hulp van de Europese Unie publiceert elk jaar een lijst van crisissen die zij als vergeten beschouwt. Op basis van deze lijst wordt 15% van het jaarlijks humanitair budget van de EU toegekend aan deze crisissen (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, z.d.).

2. CARE International

Samen met het media-monitoringbureau Meltwater analyseert CARE jaarlijks de humanitaire crisissen die de minste media-aandacht krijgen. Het resultaat: een lijst van 43 crisissen werd onderworpen aan een media-analyse en gerangschikt volgens het aantal online artikelen dat wereldwijd werd gepubliceerd (in het Engels, Duits, Frans, Spaans en Arabisch). (CARE International, z.d.).

3. Centraal Noodhulpfonds van de Verenigde Naties

Het Centraal Noodhulpfonds van de Verenigde Naties reserveert een derde van zijn middelen voor ondergefinancierde noodsituaties. Twee keer per jaar kent het fonds subsidies toe aan geselecteerde landen die in crisis verkeren.

4. Norwegian Refugee Council

Jaarlijks publiceert NRC een lijst van de tien meest verwaarloosde vluchtelingencrisissen.

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht weer van alle crisissen die door minstens twee organisaties werden bestempeld als vergeten:

	EU	CARE	VN	NRC
Burkina Faso	X	X	X	X
Kameroen	X	X	X	X
Mali	X		X	X
Myanmar	X		X	
Niger		X	X	
Soedan	X		X	
Congo	X		X	X
Mozambique		X	X	X
Burundi		X	X	
Malawi		X	X	
Haïti	X		X	
Centraal Afrikaanse Republiek	X		X	X
Zambia		X	X	
Honduras			X	X
Ethiopië			X	X
Uganda	X			X
Libanon	X		X	

De meeste vergeten crisissen situeren zich volgens dit overzicht in West-Afrika. Meer nog, met uitzondering van de crisis in Myanmar, Honduras en Haïti, bevinden alle vergeten crisissen zich in Afrika. In hun beperkte omgang met de rest van de wereld hebben media de neiging “to be myopic to those who are culturally, geographically and psychologically close” (Tai, 2000, p. 351). Ook andere auteurs verwijten de media een beperkte blik. Vooral Afrika lijdt onder deze trend en is consequent het minst besproken continent ter wereld (Hawkins, 2011). Bijvoorbeeld, volgens onderzoek van CARE International verschenen in 2024 over de conflictsituatie in Burkina Faso totaal 7.606 onlineartikelen en over deze in Kameroen 10.415 artikelen. CARE plaatst deze cijfers tegenover de 115.541 onlineartikelen die over de relatiebreuk tussen Jennifer Lopez en Ben Affleck verschenen.

1.2.2 Vergeten crisissen en vergeten conflicten

De vier hierboven besproken organisaties spreken niet in directe woorden over vergeten conflicten. Zij gebruiken het woord crisis waardoor hun focus breder is dan conflicten alleen. Uit de literatuur blijkt echter dat vergeten conflicten onder de paraplu van vergeten crisissen vallen. Tanyag (2024) stelt dat de term ‘vergeten crisis’ doorgaans verwijst naar complexe crisissen waarin natuurlijke oorzaken, zoals rampen en pandemieën, overlappen met door de mens veroorzaakte factoren, zoals conflicten. De crisissen in Burkina Faso en Kameroen zijn voorbeelden van dergelijke complexe crisissen waarbij zowel klimaatverandering als gewapende conflicten directe oorzaken zijn van de heersende noodsituatie. Omdat dit onderzoek zich richt op vergeten conflicten, zal het niet peilen naar crisissen die uitsluitend zijn veroorzaakt door natuurlijke factoren.

Hoofdstuk 2: Nieuwswaarde en gatekeeping

Buitenlandse berichtgeving over conflicten en crisissen is het resultaat van een nieuwsselectieproces (An & Kwak, 2014). Binnen dit proces worden een aantal conflicten geselecteerd, die bijgevolg veel aandacht krijgen en hierdoor de buitenlandse berichtgeving domineren. Gebonden door hun beperkte ruimte voor buitenlandse conflicten zijn zowel de geschreven als audiovisuele pers gedwongen om een hoge mate van selectiviteit toe te passen. In die mate dat volgens Cohen (2001, p.169): 'the media in effect create a disaster when they recognize it'. Dit nieuwsselectieproces is ingebed in een lange onderzoekstraditie naar enerzijds nieuwswaarde en nieuwsfactoren en anderzijds gatekeeping (Joye, 2010). Onderzoek naar nieuwswaarde focust zich op de nieuwsgebeurtenis zelf en de nieuwsfactoren die bepalend zijn voor de selectie van berichtgeving (Joye, 2010). De gatekeeping-onderzoekstraditie spitst zich dan weer toe op de journalist zelf en diens persoonlijke waarden en opvattingen, de organisatorische structuren en werkroutines binnen de nieuwsredactie, en de bredere maatschappelijke context waarin de journalist opereert (Shoemaker, 1991).

2.1 Nieuwswaarde

Galtung en Ruge waren de eersten die in 1965 een formele classificatie publiceerden van twaalf nieuwsfactoren in hun studie 'The structure of foreign news'. De auteurs worden beschouwd als de pioniers in het onderzoek naar nieuwsselectiecriteria (Harcup & O'Neill, 2019). In hun zoektocht naar een antwoord op de vraag "Hoe gebeurtenissen nieuws worden", identificeerde ze 12 factoren die de nieuwswaarde van een gebeurtenis bepalen en bijgevolg ook de waarschijnlijkheid dat deze gebeurtenis het nieuws haalt, beïnvloeden (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2019). Acht daarvan zijn universele factoren die ongeacht plaats of cultuur van toepassing zijn:

1. **Frequentie:** Een gebeurtenis die zich ontvouwt binnen de publicatiecyclus van het nieuwsmedium (bijvoorbeeld dagelijks) heeft een grotere kans om geselecteerd te worden.
2. **Drempel:** Gebeurtenissen moeten een bepaalde intensiteit of schaal bereiken om überhaupt opgemerkt te worden; hoe groter de intensiteit (bijv. meer slachtoffers), hoe groter de impact en de kans op selectie.
3. **On dubbelzinnigheid:** Hoe duidelijker en eenduidiger een gebeurtenis kan worden begrepen en geïnterpreteerd zonder meerdere potentiële betekenissen, hoe groter de kans dat deze als nieuws wordt geselecteerd.
4. **Betekenisvolheid:** Gebeurtenissen die cultureel bekend of relevant zijn voor het publiek hebben meer kans om geselecteerd te worden.
5. **Consonantie:** Nieuwsselecteurs kunnen op basis van ervaring voorspellen welke gebeurtenissen nieuwswaardig zullen zijn, wat de kans vergroot dat ze nieuws worden.
6. **Onverwachtheid:** Onder betekenisvolle en/of consonante gebeurtenissen heeft een onverwachte of zeldzame gebeurtenis een grotere kans om geselecteerd te worden.
7. **Continuïteit:** Een gebeurtenis die al in het nieuws is, heeft een goede kans om in het nieuws te blijven, omdat deze bekend is geworden en gemakkelijker te interpreteren.
8. **Compositie:** Een gebeurtenis kan in het nieuws worden opgenomen, niet zozeer vanwege de intrinsieke nieuwswaarde, maar omdat het past binnen de algehele samenstelling of balans van een krant of nieuwsbulletin.

De andere vier factoren zijn cultuurgebonden:

1. **Verwijzing naar elitelanden:** De acties van elitelanden worden als belangrijker gezien dan die van andere landen.
2. **Verwijzing naar elitepersonen:** Acties van elitepersonen, vaak beroemd, kunnen door nieuwsselecteurs als belangrijker worden beschouwd, en het publiek kan zich met hen identificeren.
3. **Verwijzing naar personen:** Nieuws dat kan worden gepresenteerd in termen van individuele personen in plaats van abstracties, wordt waarschijnlijk geselecteerd.
4. **Verwijzing naar iets negatiefs:** Slechte gebeurtenissen zijn over het algemeen ondubbelzinnig en nieuwswaardig.

Veel academici hebben sindsdien aanpassingen voorgesteld voor de twaalf nieuwsfactoren van Galtung en Ruge. Bepaalde auteurs menen dat nieuwsfactoren worden afgeleid van beroepspragmatisme en niet de gebeurtenis zelf. In deze visie zijn factoren zoals “Wat vindt het publiek interessant?” en “Hoe haalbaar is de productie?” doorslaggevend (Schlesinger, 1987). Allern (2002) ging nog een stap verder door te stellen dat de traditionele nieuwsfactoren niet in staat zijn om het nieuwsselectieproces te verklaren, omdat deze dienen te worden aangevuld door commerciële nieuwsfactoren die rekening houden met de marktcompetitie, het geografische bereik van de verslaggeving, het type publiek en het budget toegewezen aan nieuwsafdelingen.

Westerståhl en Johansson (1994) hanteren een vereenvoudigde benadering van nieuwsfactoren om de selectie van buitenlands nieuws in de Zweedse media te verklaren, waarbij ze voortbouwen op Galtung en Ruge. Ze stellen een model voor met drie fundamentele nieuwsfactoren: belang, nabijheid en drama en voegen daar toegang aan toe als een conditionele factor. Daarnaast plaatsen ze ideologie als een centraal en allesomvattend element dat de nieuwsselectie doordringt en beïnvloedt.

1. **Belang** wordt door hen opgevat als een absolute kwaliteit, gekwantificeerd aan de hand van landelijke indicatoren zoals bevolkingsaantallen, bruto nationaal product (BNP) en militaire uitgaven.
2. **Nabijheid** wordt opgevat als een relatief criterium onderverdeeld in geografische, commerciële en culturele dimensies, waarbij de commerciële en culturele nabijheid als significant worden gezien, ondanks de afnemende invloed van geografische afstand.
3. **Drama** verwijst naar het inherente dramatische karakter van een gebeurtenis, vaak geoperationaliseerd als 'negatief' nieuws, en omvat zowel de aard van de gebeurtenis zelf als de manier waarop deze wordt gepresenteerd.
4. **Toegang** duidt op de fysieke aanwezigheid of toegankelijkheid voor journalisten in bepaalde gebieden, wat de nieuwsstroom kan bevorderen of belemmeren.
5. **Ideologie** wordt beschreven als een vaststaand geheel van maatschappelijke percepties en waarden, die de betekenis van landen of de aard van internationale relaties kan veranderen en vaak nationale belangen of politieke opvattingen weerspiegelt

Literatuur met betrekking tot de nieuwsselectie van conflicten specifiek is eerder beperkt. Zoals voorheen in de literatuur studie aangehaald zijn humanitaire crisissen veelal het gevolg van conflicten. In het onderzoek van Ardèvol-Abreu (2015) worden tien nieuwsfactoren onderverdeeld in drie categorieën Deze nieuwsfactoren zouden de selectie

van buitenlandse humanitaire crisissen in Spaanse kranten bepalen. De auteur interpreteert humanitaire crisissen zeer ruim, waardoor het onderzoek ook betrekking heeft op het nieuwsselectieproces van conflicten. Voor het opstellen van de lijst werden semigestructureerde diepte-interviews afgenomen met de hoofdredacteurs van de internationale sectie van vier Spaanse kranten:

1. Verbonden aan de gebeurtenis zelf:
 - a. **Menselijke impact:** de mate van menselijk lijden en de gruwelijkheid van gebeurtenissen om de emotionele betrokkenheid van het publiek te maximaliseren. Het gaat hier meer om het hoe van het lijden dan om de aantallen slachtoffers, met de aanname dat dit de lezer meer zal boeien en emotioneren.
 - b. **Nationale belangen:** Crises worden beoordeeld op basis van hun waarschijnlijke of daadwerkelijk effect op de 'eigen' nationale belangen. Zoals de aanwezigheid van eigen kapitaal, eigen troepen, of de invloed op prijzen van grondstoffen die Westerse landen importeren. Dit criterium prevaleert boven alle andere criteria volgens Ardèvol-Abreu (2015).
 - c. **Psychologische nabijheid:** Dit omvat culturele en psychologische nabijheid. Nieuws dat groepen treft die als 'eigen' worden beschouwd krijgt meer aandacht, terwijl 'andere' groepen minder aandacht krijgen.
 - d. **Strategisch belang:** Sommige crises worden geacht de wereld beter te verklaren of vinden plaats in landen met een grotere geopolitieke relevantie. Journalisten selecteren conflicten die volgens hen essentieel zijn om de wereld te begrijpen.
2. Verbonden aan het publiek
 - a. **Interesse van het publiek:** Dit verwijst naar het idee van journalisten over wat hun publiek wel of niet zal interesseren, vaak gekoppeld aan de logica van de markt en de noodzaak om verveling bij de lezer te voorkomen.
3. Verbonden aan het nieuwsproduct
 - a. **Nieuwheid:** Hoe nieuwer de crisis hoe hoger de kans dat deze de media haalt. Langdurige, chronische crises die gestaag verslechteren, komen nauwelijks in het nieuws.
 - b. **Toegankelijkheid en kosten:** Beperkte middelen, veiligheidsredenen of perscensuur kunnen de berichtgeving belemmeren, waardoor toegankelijkheid en lage kosten nieuwsfactoren worden.
4. Verbonden aan marktcompetitie:
 - a. **Eigen productie en originaliteit:** Informatie die met eigen middelen van de krant is geproduceerd, heeft een grotere kans om gepubliceerd te worden dan informatie van persbureaus of reeds gepubliceerde informatie.
5. Verbonden aan het nieuwsmedium
 - a. **Consistentie met de persoonlijkheid en ideologie van de krant:** Nieuwsberichten moeten aansluiten bij de redactionele lijn en de kenmerkende eigenschappen van het medium.
 - b. **Verborgene agenda en oneigenlijke belangen:** Bepaalde crises of aspecten daarvan kunnen geselecteerd of genegeerd worden op basis van belangen die verder gaan dan de redactionele lijnen, zoals zakelijke belangen.

Volgens Ardèvol-Abreu (2015) hebben deze nieuwsfactoren een aanzienlijk effect op de selectie van conflicten. Ze bepalen niet alleen *welke* crises in de media verschijnen, maar ook *hoe* ze worden gekaderd. Vaak worden crises die een hoge 'menselijk impact' hebben of die relevant zijn voor 'nationale belangen' geprioriteerd, terwijl chronische situaties of crises zonder duidelijke link met het 'eigen' publiek worden genegeerd, ongeacht hun ernst. Hierbij beargumenteert Ardèvol-Abreu, dat het risico bestaat dat de eisen van het publiek geüniformeerd en geconditioneerd worden ten aanzien van het soort nieuws dat zij verwachten, waardoor het voor chronische crisissen nog moeilijker wordt om de media te halen.

Uit de bespreking hierboven blijkt dat er geen vaststaande lijst van nieuwsfactoren bestaat. Sinds het baanbrekende onderzoek van Galtung en Ruge (1965) zijn hun twaalf nieuwsfactoren door diverse auteurs aangevuld, geherdefinieerd of vervangen door alternatieve nieuwsfactoren. Niet alle onderzoekers zijn echter overtuigd van de alomvattend verklarende kracht van nieuwsfactoren. Volgens Staab (1990) zijn het de journalisten zelf die nieuwswaarden toekennen aan gebeurtenissen; ze zijn dus niet inherent aan die gebeurtenissen verbonden. Harcup en O'Neill (2016) stellen bovendien dat het onmogelijk is om nieuwswaarden op een betekenisvolle manier te bestuderen zonder rekening te houden met het bredere proces waarin journalisten opereren. Daarom is het essentieel om dit proces nabij te onderzoeken, willen we beter begrijpen hoe nieuwsselectie in de praktijk verloopt.

2.2 Gatekeeping

Shoemaker en Vos (2009) definiëren gatekeeping als het proces waarbij ontelbaar veel gebeurtenissen en ideeën worden gereduceerd tot slechts een handvol boodschappen die we voorgeschoteld krijgen in het nieuws. Informatie passeert daarbij door verschillende beslissingspunten (gates) vooraleer het de nieuwsgebruiker bereikt. Binnen dit proces vervullen journalisten een gatekeeping rol zij verzamelen, sorteren, schrijven, redigeren, positioneren, plannen, herhalen en bewerken informatie selectief om er nieuws van te maken. Uit een universum van oneindige mogelijkheden selecteren en bewerken journalisten als gatekeepers informatie, wat resulteert in een eindige hoeveelheid nieuws (Vos, 2019).

Psycholoog Lewin was de eerste onderzoeker die de term gatekeeping gebruikte in zijn onderzoek naar sociale verandering. Later paste Manning White het gatekeeping proces toe op de journalistieke praktijk. White, geïnspireerd door het onderzoek van Lewin, concludeerde dat de keuzes van een gatekeeper gebaseerd zijn op zijn eigen ervaringen, verwachtingen en attitude. Volgens White waren de keuzes van de gatekeeper zuiver subjectief (Shoemaker & Vos, 2009).

Later onderzoek naar gatekeeping trok deze zuiver subjectieve benadering in twijfel. Zo stelde Gieber dat de zestien redacteurs die hij had onderzocht hun beslissingen niet namen op basis van persoonlijke voorkeuren, maar op basis van een "straightjacket of mechanical details" (1964, zoals geciteerd in Shoemaker & Vos, 2009, 78) productie vereisten en concurrerende nieuwsitems. Gieber (1956) beschouwt de rol van een redacteur daarom als passief, gebonden door het beleid van zijn nieuwsorganisatie.

Ook Shoemaker et al. (2001) menen dat het gatekeeping proces de persoonlijke voorkeuren van een redacteur overstijgt. Ze beschouwt gatekeeping als het algehele proces dat de sociale realiteit, zoals deze aan ons wordt

overgeleverd door nieuwsmedia, construeert en niet als een reeks van “in” en “uit” beslissingen (Shoemaker et al., 2001). In haar model van het gatekeeping proces, dat vandaag wordt gezien als de meest gangbare theorie, identificeert ze vijf hiërarchische analyseniveaus die de mediaoutput beïnvloeden (Shoemaker, 1991):

- 1) Het laagste niveau is het **individuele**. Hier bevinden zich alle kenmerken die eigen zijn aan de gatekeeper zelf zoals sociale achtergrond, opleiding en ervaringen. Daarnaast zijn de denk-, interpretatie-, evaluatie- en selectieprocessen, evenals persoonlijke visies en waarden van de gatekeeper van belang.
- 2) Dit individuele niveau is ondergeschikt aan het tweede niveau namelijk de **mediaroutines**. Dit zijn geïnternaliseerde verwachtingspatronen die door een groep journalisten gedeeld worden, om hun werk efficiënter te maken. Voorbeelden hiervan zijn deadlines, communicatieroutines en nieuwswaarden. Wanneer journalisten zich mediaroutines deze volledig eigen maken is hun individuele selectie van nieuws gelijklopend.
- 3) Het derde niveau is het **organisatorische**. Mediaroutines kunnen maar gevolgd worden binnen het kader van een nieuwsorganisatie waarvoor gatekeepers werken. Het is dan ook de taak van gatekeepers om hun organisatie te vertegenwoordigen in de selectiebeslissingen die ze maken.
- 4) Vervolgens is er het niveau van de externe krachten, of zoals Shoemaker het noemt het **extramedianiveau**. Dit niveau omhelst adverteerders, het publiek, de overheid, andere media, economische overwegingen, technologische mogelijkheden en bronnen zoals pr-bedrijven en belangengroepen, die stuk voor stuk hun invloed uitoefenen op het gatekeeping proces.
- 5) Het **ideologische niveau** is het laatste niveau dat doorweegt. Hier bevinden zich de invloeden van cultuur, sociale belangen, sociale structuur en ideologische overtuigingen.

Vooraf het ideologische niveau beïnvloedt volgens Kim (2002) de mate waarin verschillende delen van de wereld in het nieuws worden vertegenwoordigd. Structurele kenmerken onderscheiden de ene samenleving van de andere, en mensen met vergelijkbare kenmerken hebben de neiging om meer met elkaar te communiceren.

Hawkins (2008) verbindt de theorie van gatekeeping aan het nieuwsselectieproces van conflicten. De auteur stelt dat het probleem voor de media zich niet situeert in het vinden van adequate informatie over conflicten, maar wel in het filteren en selecteren van deze informatie. Het zijn de verschillende gatekeepers die in elke stap van het nieuwsproductieproces beslissen welke informatie door de gate wordt gelaten. Zo handelt een producent of redacteur als een gatekeeper wanneer hij beslist een journalist te sturen naar een specifiek land om daar verslag uit te brengen. Vervolgens handelt de journalist als een gatekeeper door ter plaats te beslissen hoe hij het verhaal brengt, wie hij daarvoor spreekt, welke informatie hij betreft en welke beelden hij in zijn eventuele reportage opneemt. Redacteuren en producenten fungeren dan weer opnieuw als gatekeepers door uiteindelijk te beslissen welke verhalen, in welke volgorde en in welke lengte worden opgenomen in de uitzending of het geschreven product. Volgens Hawkins maken gatekeepers hun beslissingen op basis van hun buikgevoel, gevormd door jaren ervaring in welk nieuwsverhaal er verkoopt en welke niet, waarbij hij verwijst naar nieuwsfactoren als ongeschreven regels die de selectie van het opnemen van een conflict in berichtgeving beïnvloeden.

Ook de theorie van gatekeeping veronderstelt dus dat de selectie van nieuws door journalisten geen puur objectieve afweging is. Wanneer nieuwsmakers dus beslissen aan welke conflicten zij aandacht willen besteden en aan welke niet zouden ze dit vanuit een bepaald paradigma van nieuwswaarde en gatekeeping doen.

Deel 2: Probleemstelling en Methodologie

2.1 Probleemstelling

In 2024 domineerden twee conflicten de Vlaamse media: de oorlog in Oekraïne en de genocide in Gaza. Wie zich uitsluitend door de reguliere Vlaamse media liet informeren, kreeg daardoor mogelijk de indruk dat dit de enige grote buitenlandse conflicten waren die zich dat jaar voordeden.

Uit onderzoek van verschillende internationale organisaties blijkt echter dat 2024 een van de gewelddadigste jaren was in de recente geschiedenis. Zo rapporteert het Institute for Economics & Peace in zijn Global Peace Index dat de wereld momenteel te maken heeft met 56 gewapende conflicten, het hoogste aantal sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog (Institute for Economics & Peace, 2024, p. 2). Het Uppsala Conflict Data Program (UCDP), een dataverzamelingsprogramma voor georganiseerd geweld van de Universiteit van Uppsala, noteerde een stijging van het aantal gewapende conflicten van 59 naar 61 in 2024. Daarmee werd 2024 het tweede opeenvolgende jaar waarin de UCDP een historisch hoog aantal conflicten registreerde (Davies et al., 2025).

Deze stijging in mondiaal geweld staat in contrast met de relatief grotere focus van Vlaamse media op twee buitenlandse conflicten. Aangezien media een grote rol spelen in het agenderen en construeren van buitenlandse crisissen in de hoofden van het publiek, impliceert dit mogelijk dat veel conflicten en de daaruit voortvloeiende humanitaire crisissen vergeten worden of zelfs dreigen te verdwijnen uit het Westerse collectieve bewustzijn. (Hawkins, 2008; Joye, 2010). Dit geldt bijvoorbeeld voor conflicten die zich afspelen in Afrika. Het continent telt het grootste aantal vergeten conflicten maar is consequent het minst besproken. (Hawkins, 2011). Gezien het toenemend aantal conflicten dragen de media een belangrijke verantwoordelijkheid in het overbrengen van deze realiteit naar het publiek. Bovendien, zoals uit het onderzoek van Hawkins (2008) blijkt, oefenen de media ook invloed uit op de agenda van beleidsmakers. Zo stelt de auteur dat een emotionele oproep in de media voor het beëindigen van een conflict, het potentieel heeft om de politieke druk op beleidsmakers op te drijven.

Tegelijk zijn media ook beperkt in hun berichtgeving, aangezien de uiteindelijke output onderhevig is aan een nieuwsselectieproces, waarbij niet elk internationaal conflict de eindmeet haalt. Uit de voorgaande literatuurstudie blijkt dat er slechts beperkt onderzoek bestaat naar dit selectieproces in relatie tot conflicten. Deze spreidstand van Vlaamse media tussen een beperkte publicatieruimte en een stijging in het aantal conflicten roept vragen op met betrekking tot hoe nieuwsselectie van conflicten werkt en welke gevolgen dat heeft.

Met uitzondering van internationale instellingen en ngo's is het onderzoek naar vergeten conflicten, veeleer marginaal en spitst zich het daarbij niet toe op de relatie tussen deze media en het bestaan van vergeten conflicten. Daarnaast is het bestaande onderzoek naar de invulling van vergeten conflicten verouderd, zo dateert het boek van Hawkins uit 2008 en dat van Crocker et al. uit 2004. Sinds het schrijven van deze werken is door de exponentiële groei van digitale en sociale media de snelheid en toegankelijkheid van potentiële informatiestromen over vergeten conflicten toegenomen.

Bovendien is binnen een journalistieke context onderzoek naar hoe het nieuwsselectieproces vergeten conflicten in de hand kan werken zelfs onbestaand. Nochtans zal dit onderzoeksdomein in de toekomst alleen maar aan belang winnen. Indien de trend naar een steeds gewelddadigere wereld zich doorzet, zullen media mogelijk genoodzaakt zijn om te reflecteren over hoe deze verschuivende wereldorde op een adequate manier naar het publiek moet worden overgebracht.

Daarom dringt zich de volgende centrale onderzoeksvraag op: Hoe draagt het nieuwsselectieproces bij aan het voortbestaan van vergeten conflicten? Deze onderzoeksvraag valt verder uiteen in twee deelvragen:

- 'Hoe interpreteren buitenlandjournalisten het concept van 'een vergeten conflict'?'
- 'Hoe ervaren buitenlandjournalisten het nieuwsselectieproces van conflicten?'.

2.2 Methodologie

2.2.1 Onderzoeksopzet

Om een antwoord te kunnen bieden op de onderzoeksvragen, is er gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode. Een doel van dit onderzoek is om het nieuwsselectieproces van conflicten van binnenuit te begrijpen. Daarnaast wil deze masterproef nagaan hoe een 'vergeten conflict' begrepen moet worden binnen een journalistieke context, een term waarover, zoals uit de eerder beschreven literatuur blijkt, geen eenduidige consensus bestaat. Bovendien is er sprake van een lacune in het wetenschappelijke onderzoek naar beide onderwerpen.

Om een dieper inzicht te verkrijgen in een proces dat nog onvoldoende onderzocht is en een concept waarvan de invulling ter discussie staat, is er gekozen voor kwalitatief onderzoek. Zoals de onderzoeksvraag suggereert vertrekt dit onderzoek vanuit ervaringen en reflecties van buitenlandjournalisten zelf. De aard van dit onderzoek vraagt om het achterhalen van betekenissen zoals ze door de betrokken actoren zelf worden geformuleerd. Daarnaast wil het onderzoek peilen naar de reflecties die buitenlandjournalisten maken over hun eigen journalistiek werk. Daarom is in deze masterproef gekozen voor het afnemen van semigestructureerde diepte-interviews met buitenlandjournalisten van uiteenlopende Vlaamse nieuwsmedia. Deze methode is het meest geschikt omdat zij toelaat rechtstreeks in gesprek te gaan met actoren actief in het nieuwsselectieproces. Daarnaast maakt deze methode het mogelijk om de opvattingen en perspectieven van respondenten te exploreren ten aanzien van een normatief geladen concept als 'vergeten conflicten'.

Het semigestructureerde karakter van de interviews biedt de mogelijkheid om in te spelen op nieuwe inzichten die zich tijdens het gesprek aandienen. Deze methodologische flexibiliteit laat toe om eerder vergaarde informatie kritisch te bevragen, te nuanceren of zelfs los te laten, en tegelijk nieuwe dimensies bloot te leggen. Toch biedt deze methode ook een zekere structuur: het gebruik van een interviewleidraad zorgt voor consistentie in de afgenomen interviews, wat vergelijking tussen de antwoorden mogelijk maakt. Voor het opstellen van de interviewleidraad was er een graad aan voorafgaande kennis over het nieuwsselectieproces en het concept van vergeten conflicten nodig. Daarom werd voor de dataverzameling een preliminaire literatuurstudie uitgevoerd rond de centrale thema's van deze masterproef.

De inzichten uit deze literatuur werden geïntegreerd in de formulering van de interviewvragen, niet om de literatuur te verifiëren of falsifiëren, maar om een conceptueel vertrekpunt te bieden.

In deze masterproef wordt dus gewerkt met een combinatie van deductieve en inductieve werkwijzen. Enerzijds worden bestaande theoretische concepten onderzocht, verfijnd en verdiept tijdens de dataverzameling, en anderzijds worden nieuwe inzichten gegenereerd vanuit de empirische data. Tijdens het interviewproces werd de leidraad stelselmatig aangepast: vragen werden bijgesteld of toegevoegd om gericht en dieper te kunnen doorvragen. Deze cyclische benadering is geïnspireerd op de Grounded Theory van Glaser en Strauss (Mortelmans, 2020), waarbij voortdurend wordt vergeleken tussen literatuur, data en nieuwe inzichten. Deze werkwijze wordt ook toegepast tijdens de analyse van de verzamelde data (Mortelmans, 2020).

Zoals reeds aangehaald, werd gebruikgemaakt van een interviewleidraad (zie bijlage 1), die de structuur van de interviews uittekent. Eerst werd aan de hand van verkennende vragen een profiel geschetst van de respondent: zijn of haar journalistieke loopbaan, expertise en functie. Vervolgens richtten de vragen zich op het selectieproces van conflicten, waarbij werd ingezoomd op het eigen journalistieke werk, de contextuele beslissingsstructuren waarin de respondent opereert, en de factoren die volgens hem of haar bepalend zijn voor berichtgeving over buitenlandse conflicten. Tot slot verschoof de focus naar vergeten conflicten: eerst in termen van betekenisgeving en vervolgens in relatie tot de nieuwsmedia en het selectieproces.

2.2.2 Dataverzameling

Voor de selectie van respondenten werd gebruikgemaakt van een doelgerichte steekproef, waarbij vooraf criteria werden vastgesteld waaraan potentiële deelnemers moesten voldoen. Deze methode werd gekozen omdat ze toelaat om gericht te zoeken naar informatierijke cases die een diepgaand inzicht kunnen bieden in het selectieproces van conflictnieuws (Savin-Baden et al., 2022).

De steekproef bestond uit buitenlandjournalisten werkzaam voor Vlaamse nieuwsmedia, die in 2024 actief verslag uitbrachten in of over conflictgebieden. Buitenlandjournalisten die uitsluitend verslag uitbrengen over niet-conflict gerelateerde thema's, zoals bijvoorbeeld Amerikaanse binnenlandse politiek, werden uitgesloten. Bovendien was het voor het bekomen van interessante inzichten over vergeten conflicten minder relevant om journalisten te contacteren waarvan hun werk zich voornamelijk focust op berichtgeving over Gaza of Oekraïne. Aangezien uit de literatuur naar boven kwam dat Afrika steevast het minst besproken continent is, is er bewust op zoek gegaan naar journalisten wiens expertise zich daar situeert. De keuze voor het jaar 2024 als referentieperiode werd bewust gemaakt om het onderzoek zo actueel mogelijk te houden, en tegelijk duidelijk af te bakenen.

Om zoveel mogelijk verschillende perspectieven te verzamelen, werd gestreefd naar variatie binnen de steekproef. Er werden geen criteria opgelegd met betrekking tot de duur van de journalistieke loopbaan. Zowel journalisten van geschreven pers als audiovisuele media werden benaderd, evenals freelancers en journalisten met een vast dienstverband. Deze heterogeniteit maakt het mogelijk om verschillen en gelijkenissen tussen werkcontexten (bv. geschreven versus audiovisuele media) en contractvormen (freelance versus in loondienst) in kaart te brengen, met betrekking tot hun invloed op het selectieproces van conflicten.

De identificatie van geschikte respondenten gebeurde via verschillende kanalen. Voor journalisten actief in de geschreven pers werd Belga Press gebruikt. Via dit platform werd gericht gezocht naar artikels die in 2024 verschenen over conflicten die door internationale instellingen en ngo's werden aangeduid als vergeten conflicten. Op die manier konden journalisten die zich hoofdzakelijk richten op de dominante conflicten in de media (zoals Oekraïne of Gaza) worden uitgefilterd. Hierbij werd ook bewust gelet op de aard van het medium waarvoor de journalist werkt, met aandacht voor een balans tussen mainstream en alternatieve media.

Wat betreft journalisten uit de audiovisuele sector, werd gebruikgemaakt van de zoekfuncties op de online platformen van mediabedrijven. Hier werd gezocht naar televisie- of radioreportages die betrekking hadden op vergeten conflicten. Twee respondenten werden via andere wegen geselecteerd: één journalist werd aangesproken na een gastlezing binnen het vak Buitenlandjournalistiek, waarin deze zijn werk rond een vergeten conflict voorstelde. Een andere respondent werd aangereikt via een bestaande respondent.

De dataverzameling vond plaats tussen midden maart en midden april 2025. In totaal werden tien semigestructureerde diepte-interviews afgenomen. Alle respondenten werden gecontacteerd via e-mail met een respondentenbrief (zie bijlage 2), waarin het doel van het onderzoek werd toegelicht en verdere praktische informatie werd meegegeven. Een uitzondering hierop vormde de respondent die in eerste instantie persoonlijk werd aangesproken tijdens de gastlezing; deze werd telefonisch gecontacteerd na een kort verkennend gesprek. In twee gevallen kon het e-mailadres van de journalist niet meteen worden achterhaald; deze respondenten werden via een privébericht op Instagram benaderd, met een beknopte uitleg over het onderzoek en de vraag om een e-mailadres voor verdere communicatie.

De respondenten kregen bij interesse de vrijheid om tijdstip en locatie van het interview te bepalen. Bij vijf respondenten vond het gesprek plaats op hun werkplek, meestal in een vergaderruimte. Drie interviews vonden online plaats, wegens verblijf van de respondent in het buitenland of omwille van tijdsgebrek. Eén interview werd afgenomen in een lokaal van de universiteitsbibliotheek, en een ander in een rustige koffiebar.

Voor elk interview werd expliciet toestemming gevraagd via een geïnformeerde toestemmingsverklaring (zie bijlage 3). Hierin bevestigden de respondenten dat zij instemden met deelname aan het onderzoek en met het anoniem verwerken van hun antwoorden. Alle gesprekken werden met toestemming van de respondent opgenomen en gelijktijdig schriftelijk genoteerd."

Respondenten	Regionale expertise	Contractvorm	Aard medium	Medium
R ₁	Centraal Afrika en Kaukasus	Freelance	Visueel	VTM Nieuws
R ₂	Oekraïne, Noord-Afrika en Midden-Oosten	Vaste loondienst	Geschreven	Het Laatste Nieuws
R ₃	Noord-Afrika en Midden-Oosten	Vaste loondienst	Visueel en audio	VRT NWS
R ₄	Noord-Afrika en Midden-Oosten	Vaste loondienst	Visueel en audio	VRT NWS
R ₅	Afrika	Vaste loondienst	Geschreven	De Standaard
R ₆	Zuidoost-Azië	Freelance	Geschreven	MO* Magazine
R ₇	Afrika	Vaste loondienst	Visueel	VRT NWS
R ₈	Afrika	Vaste loondienst	Geschreven	De Morgen en Volkskrant
R ₉	West-Afrika en Zuidoost-Azië	Freelance	Geschreven	MO* Magazine
R ₁₀	Oost-Afrika	Nieuwscoördinator in vaste loondienst	Geschreven	MO* Magazine

In totaal namen tien respondenten deel aan het onderzoek, waarvan twee vrouwen en acht mannen. Op één uitzondering na (geen reactie op het contactverzoek), hebben alle gecontacteerde journalisten positief gereageerd en zonder voorbehoud deelgenomen aan het onderzoek. De groep bestond uit drie freelance journalisten en zeven journalisten in vaste loondienst. Wat betreft het medium waarvoor zij werkzaam zijn, waren vier respondenten actief binnen de audiovisuele pers en zes binnen de geschreven pers. Twee respondenten hadden ervaring als redacteurs. Eén respondent was in het verleden buitenlandredacteur, maar koos ervoor opnieuw als buitenlandjournalist te werken. De andere respondent was vroeger buitenlandjournalist en is nu actief als nieuwscoördinator.

De meeste respondenten beschikten over ruime ervaring in de journalistiek; slechts één deelnemer was relatief nieuw in het vak met twee jaar werkervaring. Bij de samenstelling van de steekproef werd gestreefd naar een regionale spreiding in de conflictgebieden waarover de respondenten verslag uitbrengen. Door de geografische en culturele nabijheid van het Midden-Oosten ten opzichte van België bleken journalisten die gespecialiseerd zijn in deze regio gemakkelijker vindbaar dan zij die zich toeleggen op Azië of Latijns-Amerika. Van laatstgenoemde regio werd uiteindelijk geen enkele specialist geïnterviewd.

Een bijkomende uitdaging tijdens de werving betrof het streven naar een evenwichtige spreiding tussen journalisten uit alternatieve media en uit mainstreammedia, als VTM of Het Laatste Nieuws. Journalisten van alternatieve media, zoals MO* Magazine, bleken beter vertegenwoordigd in het veld van vergeten conflicten. Drie respondenten uit deze steekproef zijn verbonden aan MO*, waarvan twee als freelancer en één in vaste loondienst. Respondenten uit de populaire pers waren moeilijker te vinden, mede doordat deze media zich vaak richten op nieuws “dicht bij huis” en

daardoor minder buitenlandjournalisten inzetten voor onderbelichte conflicten. Uiteindelijk kon worden gesproken met één journalist in vaste dienst bij Het Laatste Nieuws en één freelance journalist die soms werkt voor VTM Nieuws.

Gezien de beperkte omvang van de steekproef ($n=10$) is voorzichtigheid geboden bij het trekken van algemene conclusies. Hoewel er bewust werd gestreefd naar variatie in termen van medium, contractvorm en expertise, laat de steekproef slechts toe om diepgaande inzichten te verkrijgen, niet om veralgemeningen te maken over de gehele beroepsgroep (Savin-Baden et al., 2022).

2.2.3 Data-analyse

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, werden de interviews volledig getranscribeerd met behulp van Whisper AI waarna elke transcriptie handmatig werd nagelezen en gecorrigeerd voor nauwkeurigheid. De gegevensanalyse gebeurde op basis van de Grounded Theory-benadering, zoals beschreven door Mortelmans (2020). Hoewel Grounded Theory doorgaans een iteratief proces behelst waarin dataverzameling en -analyse door elkaar lopen, werd in dit onderzoek gekozen voor een meer lineaire toepassing. De dataverzameling werd eerst volledig afgerond, waarna de volledige dataset werd verwerkt en geanalyseerd. Waarbij in de voorgaande fasen van het onderzoek vooral deductief werd gewerkt (zoals bij de opbouw van de interviewleidraad en de selectie van respondenten), werd de analysefase inductief aangepakt. De analyse werd uitgevoerd met behulp van het softwarepakket NVivo 15.

Het analyseproces verliep in drie opeenvolgende stappen:

1. Open coderen: de data werden opgesplitst in betekenisvolle fragmenten, die werden voorzien van labels op basis van inhoudelijke gelijkenissen.
2. Axiaal coderen: de terugkerende codes werden gegroepeerd tot overkoepelende concepten of thema's.
3. Selectief coderen: vanuit een centraal concept werden verbanden gelegd tussen de thema's, wat leidde tot de identificatie van kerninzichten.

De resultaten van deze analyse worden besproken in Deel 3 van deze thesis. Dankzij de transcripties konden er relevante en representatieve citaten worden gebruikt ter illustratie van de bevindingen.

Deel 3: Resultaten

In het derde luik van dit onderzoek worden de resultaten van de afgenomen interviews weergegeven. Dit deel begint met de conceptualisering van vergeten conflicten door de respondenten. Vervolgens komt het nieuwsselectieproces van conflicten aanbod. Om dit onderdeel af te sluiten zullen de resultaten over het nieuwsselectieproces in verhouding tot vergeten conflicten worden overlopen.

3.1 Vergeten Conflicten

Negen van de tien respondenten erkenden het bestaan van zogenoemde ‘vergeten conflicten’. Enkel de vierde respondent was het er niet eens dat conflicten vergeten worden door de media:

R₄: Ja, maar ik ben het daar niet mee eens dat conflicten in vergetelheid raken.

R₄: Volgens mij zijn er geen vergeten conflicten. (...) Er zijn er natuurlijk wel een beetje, maar in de grote lijn is er altijd een reden waarom een conflict meestal wegdeemstert in de media.

De meeste respondenten (R₂, R₃, R₄, R₆, R₈ en R₁₀) definieerde vergeten conflicten als conflicten waaraan structureel weinig media-aandacht wordt besteed in verhouding met het belang en impact van het conflict:

R₂: Een conflict dat wel degelijk belangwekkend is zelfs buiten de plek en de gemeenschap waarin het zich afspeelt. Maar waar buiten proportioneel weinig aandacht voor is.

Deze omschrijving werd ook gehanteerd door de respondent die het bestaan van vergeten conflicten door de media betwijfelde. Gezien deze definiëring gaven verschillende respondenten (R₃, R₅, R₈ en R₉) aan dat deze term negatieve gevoelens over hun eigen werk oproept. Zo vond respondent drie de term vergeten cynisch en beschreef respondent vijf een gefaald gevoel :

R₅: Het is journalistiek verwaarloosd gebied. (...) Ik ervaar het ook wel als een soort falen als dat gezegd wordt over iets waar je mee bezig bent. Of bezig zou moeten zijn.

De consensus onder de respondenten over het bestaan van conflicten die structureel te weinig media-aandacht genieten vertaalden zich niet naar een consensus over het gebruik van het woord vergeten. Enkele respondenten gaven aan dat ze vonden dat de term ‘vergeten’ een scherpe of cynische connotatie heeft, omdat een conflict volgens hen niet wordt vergeten door de mensen die er direct door worden getroffen (R₃, R₆ en R₈) Twee respondenten verkozen zelfs een andere de term: ‘genegeerd’:

R₇: Ik noem dat geen vergeten conflict, maar conflicten die genegeerd worden. (...) Want we weten het. Er zijn amper conflicten waarvan we zeggen: “Ik ben dat helemaal vergeten.” Neem nu Haïti. Haïti komt bijna niet in het nieuws. Daar is echt een verschrikkelijk conflict bezig. Maar we kiezen er bewust voor, zowel politici als media, om daar geen aandacht aan te besteden.

Over de vraag of vergeten conflicten meer media-aandacht zouden moeten krijgen, verschilden de meningen. Sommige respondenten (R₂, R₃ en R₈) namen een meer pragmatische houding aan, ondanks dat ze erkenden dat er wel degelijk vergeten conflicten bestaan. Zo gaf één respondent aan dat een bredere spreiding van media-aandacht het risico met zich meebrengt dat berichtgeving oppervlakkiger wordt (R₃). Een ander wees erop dat het logisch is dat niet elk conflict dezelfde mate van aandacht krijgt:

R₈: Ik vind ook niet per se dat elk conflict evenveel aandacht zou moeten krijgen. Je kan ook iemand interviewen die, weet ik veel, in Nieuw-Zeeland woont. Stel dat daar ineens een conflict uitbreekt. Of ergens op een Aziatisch eiland. Snap je?

Vier respondenten (R₁, R₇, R₉ en R₁₀) benadrukten dat vergeten conflicten volgens hen wel meer aandacht verdienen:

R₁: Elk conflict is belangrijk en alle mensen die in problemen zijn, moeten we aandacht aan besteden. Je kunt dat niet los zien van ons, omdat het ver van ons bed is. Ik vind dat zo hypocriet. Dat is struisvogelpolitiek. En dat stoort mij soms aan de berichtgeving hier.

3.2 Nieuwsselectieproces

3.2.1 Beslissingsstructuur

Alle respondenten die in vaste loondienst werken (R₂, R₃, R₄, R₅, R₇ en R₁₀) gaven aan over een zekere mate van autonomie te beschikken bij het bepalen welke verhalen zij brengen. Het merendeel van dit proces verloopt bottom-up: respondenten komen zelf met ideeën en initiatieven:

R₃: Dus als ik vind dat er een verhaal moet gebeuren, bespreek ik dat eerst binnen mijn eigen buitenlandredactie. En dan gaan we naar de eindredacteuren om eens te zien: heb je plaats daarvoor?

Deze autonomie wordt echter begrensd door de beslissingsbevoegdheid van andere actoren binnen het nieuwsselectieproces. Respondenten beschreven dat hun ideeën eerst moeten worden goedgekeurd door bijvoorbeeld een chef of eindredacteur. Zo vertelde respondent twee dat, naarmate hij meer voorstellen voor artikelen doet aan zijn chef die zullen 'scoren' bij het publiek, hij op zijn beurt meer autonomie krijgt. Wanneer de artikelen tegenvallen, wordt zijn vrijheid weer beperkt doordat de chef hem meer opdrachten van bovenaf geeft. Respondent tien die momenteel als nieuwscoördinator werkzaam is, bevestigde dit:

R₁₀: Ik kies waarover we het hebben.

De mate van overleg verschilt tussen de redacties waar de respondenten werkzaam zijn. Zo gaf respondent zeven aan dat hij met een kant-en-klaar idee voor een reportage naar zijn chef buitenland gaat, die vervolgens samen met de eindredacteuren beslist of de reportage wordt uitgevoerd. Respondent vijf daarentegen sprak van een hoge mate van informeel overleg. Vier respondenten (R₃, R₅, R₆ en R₇) benadrukten het belang van een sterke argumentatie en

concreet uitgewerkte voorstellen om eindredacteurs te overtuigen. Zij gaven aan dat je als journalist soms nadrukkelijk voor je verhaal moet opkomen, wetende dat je moet concurreren met veel ander buitenlands nieuws:

R₅: Je moet op je redactie wel de strijd durven aangaan. En het is ook niet zo dat... Ja, dat je het allemaal zomaar krijgt. Maar je moet wel argumenteren.

Eenmaal ter plaatse in een conflictgebied neemt de beslissingsautonomie van de respondent weer toe:

R₇: En eenmaal ter plaatse ben ik natuurlijk super autonoom over wat ik doe, welke beslissingen ik neem. Ik moet mij gewoon houden aan een, ja, een beetje een structuur.

Respondenten die als freelancer werken (R₁, R₆ en R₉) gaven aan dat zij doorgaans met eigen ideeën naar een redactie stappen. Ook zij zijn afhankelijk van de uiteindelijke beslissing van de eindredactie. Om de kans op goedkeuring te vergroten, verklaarden zij dat zij een uitgebreid dossier indienen waarin het voorstel wordt verantwoord, ingekaderd en onderbouwd met cijfers. De respondenten erkenden dat hun freelancepositie hen financieel kwetsbaar maakt, waardoor zij om rond te komen afhankelijk zijn van de vraag naar berichtgeving over specifieke conflicten:

R₆: (...) omdat er zoveel van dit soort buitenland verhalen¹ door freelancers worden gemaakt, zijn die ook kwetsbaar. En kunnen ze lang niet altijd de keuzes maken die ze zouden willen maken, omdat ze met een verdienmodel te maken hebben. En dat verdienmodel is toch een beetje, ja, waar ligt de markt?

3.2.2 Beslissingsfactoren

3.2.2.1 Nieuwheid

De meerderheid van de respondenten stelde dat wanneer zich een nieuw element voordoet, dit bepalend is voor de media-aandacht die aan een conflict wordt gegeven. Respondenten gebruikten hiervoor verschillende bewoordingen, als urgentie (R₃), actueel (R₁ en R₄), opmerkelijk (R₂), nieuwswaardig (R₈) of acuut (R₅). Een aantal respondenten gaf de inval van de M23-rebellen in Oost-Congo als voorbeeld van zo'n nieuw element dat media-aandacht voor een vergeten conflict kan genereren:

R₈: Als ze Goma echt innemen, dan kan dat echt een kantelpunt zijn. Dan is dat echt een nieuwswaardige, grote gebeurtenis. Vandaar dat we daar toen aandacht aan hebben besteed, dat we daar ook naartoe zijn gegaan.

Eén respondent verwees naar Jemen als voorbeeld van wanneer een sensationeel nieuw element de media-aandacht voor een onderbelicht conflict kan doen oplaaien:

R₉: Ja, bij Jemen zag je dat natuurlijk heel hard van wanneer dat die aanvallen opnieuw begonnen: Wie zijn de Houthis'? Die artikelen die dan kwamen. (...) Die oorlog is daar ook heel lang bezig. Dat land is ook niet verschoven

¹ Respondent bedoelt hier verhalen over onderbelichte conflicten

van plek. (...) Maar pas als die aanvallen zijn begonnen, kwam opeens aandacht voor Jemen, door de bombardementen van de UK en de VS.

Respondent zes merkte op dat naarmate een conflict langer 'sleept', zonder een nieuw element, de mediabelangstelling daalt. Er waren respondenten die dit de normale gang van zaken vonden. Zoals respondent vier het stelde met betrekking tot Libië:

R₄: *Maar als er eigenlijk weinig nieuws gebeurt, zoals in Libië vandaag, dan kan je moeilijk naar teruggaan (...) Het is het moment dat er in Libië terug een clash zou zijn (...) Dat we dan zullen teruggaan.*

Respondent tien daarentegen formuleerde hierover een duidelijk tegengeluid. Zijn medium was in 2023 teruggegaan naar Tigray in Ethiopië, een jaar nadat er een vredesakkoord was gesloten:

R₁₀: *Ja, wanneer de wapens zwijgen, betekent dat niet zozeer dat het daar ineens allemaal opgelost is. Dat vind ik wel een belangrijke factor. Daarom vind ik het ook wel interessant om te kijken naar een aantal conflicten die zogezegd een beetje bevroren zijn, maar die nog altijd wel smeulen of zo.*

3.2.2.2 Omvang

Volgens de meeste respondenten is de omvang van een conflict, met name het aantal slachtoffers, zowel gedood als gewond, maar ook het aantal mensen dat gedwongen wordt op de vlucht te slaan, een criterium dat bijdraagt aan het genereren van media-aandacht. Het is echter niet het criterium dat het zwaarste doorweegt:

R₆: *Hoe groter het aantal slachtoffers, hoe waarschijnlijker. Het is niet het enige criterium, maar het speelt wel een rol. En tragisch genoeg zie je dan dat als er op de eerste dag vijftig slachtoffers vallen, is dat heel groot nieuws. Maar als het een aantal dagen doorgaat, dan is het geen nieuws meer. Dan moeten het alweer honderd zijn om nog de media te halen.*

Meerdere respondenten (R₅, R₈, R₉ en R₁₀), met name zij die zich specialiseren in Afrikaberichtgeving, haalden het conflict in Soedan aan als voorbeeld van hoe omvang geen absoluut criterium voor media-aandacht is:

R₁₀: *Maar puur objectief gezien, het aantal doden en het aantal mensen in crisis in bijvoorbeeld de oorlog in Soedan, als je dat vergelijkt met de mate van aandacht die daar aan wordt gegeven, dan is dat totaal niet in verhouding.*

R₈: *Dat zijn natuurlijk die superlatieven die we heel graag gebruiken. Dus elke keer als we over Soedan schrijven nu, dan zeggen we het is de grootste ontheemdingscrisis ter wereld. Ja, dat proberen we nog steeds wel, maar dat betekent niet dat er meer aandacht komt.*

Een mogelijke verklaring voor deze discrepantie tussen omvang en aandacht werd gegeven door respondent twee werkzaam voor Het Laatste Nieuws:

R₂: Daar is zo een al heel lang meegaande journalistieke, ik moet het geen running gag noemen, maar dat er een formule is van aantal kilometer maal aantal slachtoffers, om te bepalen hoe dichterbij het is en hoe meer slachtoffers er zijn, hoe groter de kans dat er over iets bericht wordt.

3.2.2.3 Toegang

Een aantal respondenten (R₃, R₄, R₇, R₈) gaf aan dat de toegang voor journalisten tot conflictgebieden in de afgelopen jaren steeds moeilijker is geworden. Volgens hen worden journalisten zelf meer gezien als 'targets', wat hun veiligheid in gevaar brengt. Desondanks zei respondent één, werkzaam als freelancer, dit juist als een motiverende factor te zien om toch ter plaatse te gaan, wetend dat weinig journalisten dit aandurven.

Naast deze veiligheidsfactor is het ter plaatse gaan naar een conflictgebied ook logistiek zeer ingewikkeld en kost het veel tijd en geld:

R₇: Bijvoorbeeld: het is 1500 dollar per persoon om een accreditatie te hebben als journalist in Congo, en dat is dan zes maanden geldig, dus dat kost wel. Die kosten spelen uiteraard een rol. Om bijvoorbeeld in het grensgebied tussen Tsjaad en Soedan te geraken, heb je drie, vier dagen nodig met verschillende tussenvluchten en auto's en dit en dat, om dan uiteindelijk aan dat grensgebied te geraken.

Om dit gebrek aan toegang te remediëren moeten alle respondenten een beroep doen op alternatieve informatiebronnen, zoals plaatselijke contacten, sociale media en open source-informatie, waaronder satellietbeelden. Twee respondenten (R₃ en R₈) vonden dat hierdoor de impact van het menselijke aspect van conflictberichtgeving verloren gaat, aangezien het quasi onmogelijk is om met getroffen burgers rechtstreeks te praten, tenzij in vluchtelingenkampen in de grensregio van het getroffen gebied.

De beperkte toegang tot conflictgebieden heeft het meeste impact op televisie-uitzendingen. Respondenten die voor televisie werken, gaven aan dat een gebrek aan eigen beelden belemmerend werkt voor de berichtgeving over dat conflict in nieuwsuitzendingen, maar niet voor digitale media of radio:

R₃: Met zo'n verhalen kan je wel online gemakkelijk aan de slag. Stofferen met de algemene beelden die je krijgt. Om toch iets van beeld of foto of zo verder erbij te hebben. Dus op dat vlak denken wij tv-makers soms wel van: online of radio is toch gemakkelijker, want met televisie heb je zoveel nodig.

Alle respondenten vonden dat een beperkte toegang tot conflictgebieden geen reden mag zijn om een verhaal niet te brengen. Respondent zeven bestempelde deze toegang als slechts een detail, aangezien er veel andere manieren bestaan om een conflict te brengen. Ook respondent negen benadrukte dat toegang tot elk conflictgebied gewoon moeilijk is, ook tot Oekraïne en zelfs onmogelijk in Gaza, en dat dat voor de berichtgeving over deze conflicten geen belemmering vormt. Respondent zes was het meest kritisch: media zouden te snel tot de conclusie komen dat een gebied niet toegankelijk is en men moet gewoon meer de tijd moet nemen om af te wachten hoe de situatie evolueert. Respondenten één en tien vonden dat de vereiste van beeldmateriaal voor televisie-nieuwsuitzendingen ervoor kan zorgen dat het conflict door hen wordt genegeerd:

R₁: *Pas dan was het nieuws omdat hun man daar² geraakte. Maar daarvoor was het geen nieuws, want ze geraakten daar niet binnen.*

3.2.2.4 Link

Alle respondenten gaven aan dat een link tussen het conflict en het Belgische publiek een belangrijke doorslaggevende factor is voor de hoeveelheid media-aandacht die een conflict genereert. Hoewel sommige respondenten (R₁, R₅, R₆ en R₁₀) aangaven deze link zoveel mogelijk te vermijden, erkenden ook zij dat het creëren ervan bijvoorbeeld hogere leescijfers stimuleert.

3.2.2.4.1 Link door identificatie

Een eerste vorm waarin een dergelijke link zich kan manifesteren is door een psychologische en culturele nabijheid tussen het Belgische publiek en de actoren in het conflict. Verschillende respondenten (R₂, R₃, R₄, R₅, R₇ en R₈) stelden dat wanneer het publiek zich kan identificeren met of verwantschap voelt met de betrokkenen in het conflict, de vraag naar berichtgeving stijgt en er bijgevolg meer media-aandacht wordt besteed. Volgens hen is de grote belangstelling voor de oorlog in Oekraïne exemplarisch voor dit mechanisme. Een aantal respondenten (R₂, R₃, R₄ en R₅) beschouwen het als logisch dat een conflict dat nabijer aanvoelt, ook meer media-aandacht krijgt.

Niet alle respondenten (R₇ en R₈) onderschreven deze logica:

R₈: *En één ding wat ik daar altijd heel grappig in heb gevonden was (...) dat toen de oorlog in Oekraïne begon, dat er toen journalisten (...) zeiden van, dit zijn mensen die eruit zien zoals wij, en het zijn mensen die ook naar het Eurovisie Songfestival kijken. Om maar even te laten zien dat mensen in Oekraïne, die horen wel bij ons, die horen bij Europa, dat zijn mensen waarmee je moet kunnen vereenzelvigen (...). En mensen in Afrika die er anders uitzien, daarmee zeg je eigenlijk al een hele hoop over al die andere conflicten en waarom die minder interessant of minder belangrijk zijn voor ons.*

3.2.2.4.2 Link door impact

Een tweede manier waarop een link wordt gelegd, is via de rechtstreekse impact van een conflict op het Belgische publiek. Uit de interviews blijkt dat deze factor door veel respondenten (R₁, R₂, R₃, R₄, R₅, R₆, R₇ en R₈) wordt beschouwd als een van de belangrijkste redenen om aandacht te besteden aan een conflict. Wanneer respondenten spreken over impact, geven zij voorbeelden zoals vluchtelingenstromen (R₃, R₇, R₈ en R₁₀), stijgende prijzen van grondstoffen en energie (R₁, R₃, R₇ en R₈) of verstoring van vliegverkeer (R₃). De geografische ligging van het conflictgebied beïnvloedt volgens hen in belangrijke mate de mate van impact op België, en dus de hoeveelheid media-aandacht:

² Oost-Congo

R₆: *Bij Oekraïne zie je gewoon toch heel duidelijk dat het ook ons lot bepaalt. Maar als ik bijvoorbeeld praat met mijn Aziatische collega's in Bangkok enzo, daar hebben ze helemaal niet zoveel aandacht voor Oekraïne. Dus dan zie je weer, Azië kijkt naar China en heel andere grote spelers.*

Respondenten zeven en acht die kritisch staan tegenover de hoeveelheid aandacht voor Oekraïne erkennen dat de geografische ligging en de grotere rechtstreekse impact hiervan op België een rol spelen:

R₈: *Maar ik vind het argument bijvoorbeeld dat er nu op het Europese continent een oorlog speelt, natuurlijk veel groter dan nog weer een oorlog op het Afrikaans continent. Ik snap dat daar wel een rangschikking in zit. Dat vind ik ook niet erg.*

Desondanks wijzen respondenten één, acht en tien er op dat conflicten die zich in Afrika afspelen ook impact hebben op het leven in België. Als voorbeeld geven zij daarbij de migratiestromen richting Europa die bepaalde conflicten in Afrika genereren:

R₁: *Als er in Afrika een oorlog is en dat duurt al dertig jaar, dan gaan die mensen ook moeten emigreren en dan krijgen wij hier ook een verschuiving van volkeren. Dat heeft een effect op de hele wereld en dat vind ik wat dat er te weinig gekaderd wordt in onze berichtgeving.*

Daarnaast verduidelijkt respondent acht dat bijvoorbeeld het conflict in Soedan ook een rechtstreekse impact kan hebben op het dagelijkse leven van mensen in België:

R₈: *Dus er gebeuren er eigenlijk heel veel dingen die één op één invloed hebben op hoe jij in de supermarkt loopt. Stel dat je op een gegeven moment geen cola meer kan kopen of geen Coca-Cola meer kan kopen in de supermarkt. Dan komt dat door de oorlog in het Soedan³.*

3.2.2.4.3 Link door betrokkenheid Belgen

Een derde, meer directe manier waarop een link ontstaat, is via de aanwezigheid van Belgen in het conflictgebied, hetzij als individu, via Belgische bedrijven of door betrokkenheid van het Belgische leger. Verschillende respondenten (R₁, R₃, R₄, R₆, R₇, R₈, R₉ en R₁₀) gaven aan dat dit volgens hun aanvoelen berichtgeving over conflicten kan faciliteren. Zo verklaarde een respondent (R₃) dat de aanwezigheid van Belgen de betrokkenheid van het publiek verhoogt, waardoor het eenvoudiger wordt om aandacht te krijgen voor een conflict:

R₄: *Toen ik die week in Syrië daar was, heb ik een reportage gemaakt met een Vlaamse pater (...) Omdat dat een directe link is tussen iemand die daar woont en werkt en die Nederlands spreekt. En dus je legt een makkelijker connectie met uw mediagebruiker.*

³ Soedan is een grote producent van Arabische gom een ingrediënt in cola.

Tegelijkertijd uitten een aantal respondenten (R₁, R₃, R₅, R₆ en R₁₀) kritiek op deze praktijk. Zij stelden dat het al dan niet brengen van een verhaal niet afhankelijk mag zijn van Belgische betrokkenheid:

R₁: *En ik noem dat altijd, ah ja, eigen doden eerst of wat. Ik vond dat echt grof. Vanaf het moment dat er een Belg was, moesten we gaan. Als er duizend Congolezen stierven, moesten we nog niet gaan.*

Daarnaast plaatsten deze respondenten vraagtekens bij het grote gewicht dat in de berichtgeving aan Belgische stemmen wordt gegeven, aangezien er: *“geen argumentatie is waarom dat dat betere journalistiek zou opleveren”* (R₅).

3.2.2.4.4 Link door koloniale band

Een bijkomende manier waarop een link tussen een conflictgebied en het Belgische publiek tot stand komt, is via een historische koloniale band. Alle respondenten gaven aan dat er, relatief gezien, meer media-aandacht wordt besteed aan het conflict in Congo dan in andere Europese landen, die op hun beurt meer aandacht hebben voor conflicten in hun voormalige koloniën:

R₄: *Je ziet ook wel een klassieke opdeling. West-Afrika zie je veel meer in Le Monde. Oost-Afrika zie je veel meer in de Britse kranten. Dus dat zijn ook zo overblijfselen van de koloniale wereld.*

De respondenten zagen twee verklaringen voor de link tussen het Belgische publiek en de berichtgeving over Congo. Respondenten drie, vier en vijf stipten de gedeelde geschiedenis tussen België en Congo, waardoor er een zekere voorkennis en betrokkenheid bij het publiek bestaat, als verklaring. Respondenten vijf en tien wezen ook op het belang van de aanwezigheid van een omvangrijke Congolese diaspora in België.

Toch bemerkten respondenten één, twee en zes dat deze band langzaam vervaagt, omdat de gedeelde geschiedenis door het verstrijken van de tijd aan betekenis verliest, dit resulteert volgens hen in een gedaalde mediabelangstelling:

R₁: *Dertig jaar geleden, Congo, dat was topic. Dat was bijna onze achtertuin. En nu is dat al veel moeilijker om Congo te verkopen. Omdat de mensen van toen hadden allemaal nog de Belgische kolonie meegemaakt. En nu, de jongere mensen, voor hen is Congo een land zoals een ander, denk ik.*

3.2.2.5 Het publiek

Alle respondenten gaven aan dat de interesse van het publiek een rol speelt bij de selectie van conflicten waarover wordt bericht. Zo stelden respondent drie dat wanneer een nieuwsmedium veel vragen ontvangt vanuit het publiek over een onderwerp, krijgt dit doorgaans meer aandacht.

Volgens de meeste respondenten wordt de interesse van het publiek het gemakkelijkst gewekt door het leggen van een link met een conflict, waardoor ze ook meer berichten over conflicten waar deze link aanwezig is. In de focus op de interesse van het publiek sijpelt een zekere marktlogica door in de zin dat respondenten twee en vier, aangaven

dat het zinloos is om een product naar buiten te brengen dat perfect over alles bericht, indien er geen publiek voor is. Zo verwoordde respondent twee die werkt voor Het Laatste Nieuws dit als volgt:

R₂: Alles is meetbaar. Zeker als het online gebeurt. Alles is traceerbaar. En op het moment dat er duidelijk afnemende belangstelling is voor een onderwerp, gaat ook de inzet daarop verminderen. En gaat er gezocht worden naar andere onderwerpen die meer belangstelling wekken. Dat is onweerlegbaar zo.

Op dit punt liepen de meningen uiteen: sommige respondenten vijf en negen bekritiseerden de neiging van media om hun berichtgeving voornamelijk te laten leiden door de interesses van het publiek. Respondenten vier en tien vonden daarentegen dat journalisten niet boven de belangstelling van het publiek mogen staan:

R₄: En wie zijn wij om te gaan bepalen wat mensen interessant vinden? (...) Je brengt, zeker als openbare omroep, het nieuws waar mensen in geïnteresseerd zijn. Een lepel suiker en dan natuurlijk een klein beetje azijn bij. Ook af en toe het nieuws waarvan je denkt, dit is toch wel echt relevant.

Alle respondenten signaleerden een zekere nieuwsmoeheid bij het publiek. Zij stelden dat steeds meer mensen afhaken van het nieuws en afgestompt raken door de gelijktijdige aanwezigheid van vele conflicten. Toch was dit volgens respondenten niet de voornaamste reden waarom media zich focussen op slechts een beperkt aantal conflicten. Alle respondenten, met uitzondering van respondent twee, gaven aan dat het vooral een kwestie is van het vinden van de juiste balans in de afdeling buitenlandsnieuws; Dit kan volgens hen door het publiek houvast te bieden, bijvoorbeeld via hoopvolle elementen zoals veerkracht en solidariteit onder de plaatselijke bevolking, of door het geven van diepgaande analyses van de conflictsituatie.

R₃: Het maakt wel dat we ook meer dan vroeger denk ik oog hebben voor positieve of inspirerende verhalen.

Desondanks bemerkten de respondenten één, zeven, acht en negen die voornamelijk over Afrika berichtgeven, dat de positieve verhalen over het continent zelden tot nooit het nieuws halen. Deze respondenten geven aan dat in deze berichtgeving de balans tussen goed en slecht nieuws zoek is, waardoor mensen het idee krijgen dat Afrika een verloren zaak is en bijgevolg vermoeid geraken van de stroom aan slecht nieuws over het continent.

R₇: Maar zo heel veel positieve onderstromen waar ik het daarnet over had, dat zijn. Dat gaat zo traag dat dat in het nieuws niet komt. Bijvoorbeeld het geboortecijfer in Afrika dat ook aan het dalen is. Dat is iets wat het nieuws moeilijk haalt. Omdat dat zo traag verloopt. Dat gebeurt bijna ongemerkt. ook heel veel positieve ontwikkelingen.

3.2.2.6 Geopolitiek Belang

Verschillende respondenten (R₁, R₅, R₆, R₇, R₉ en R₁₀) stellen dat het geopolitieke gewicht van de landen betrokken in een conflict bepalend is voor de hoeveelheid media-aandacht. Zoals een respondent vijf het verwoord: "Als Amerika bij een oorlog betrokken is, is het zo direct veel groter."

De betrokkenheid van deze landen is volgens respondenten zes, negen en tien dan ook één van de verklaringen waarom de genocide in Gaza zoveel media-aandacht krijgt. Landen of regio's die als geopolitiek minder belangrijk worden gepercipieerd krijgen bijgevolg dan ook minder aandacht:

R₇: Ja, en dat is ook de reden waarom uh Afrika zo weinig in het nieuws komt. Of één van de redenen. Men denkt dat het geopolitiek minder belangrijk is.

3.3 Nieuwsselectie en vergeten conflicten

3.3.1 Redenen weinig media-aandacht

Aan de respondenten werd gevraagd te concretiseren waarom bepaalde conflicten volgens hen minder tot geen aandacht krijgen in de media. Uit de resultaten kwamen vijf hoofdredenen naar voren.

3.3.1.1 Beperkte ruimte en selectiedruk

Het eerste element dat door de respondenten (R₂, R₃, R₄, R₆ en R₇) werd aangestipt was het gebrek aan ruimte om elk conflict te belichten, gezien het 'overaanbod van nieuws en conflicten' (R₃). Volgens hen is het onvermijdelijk dat een selectie wordt gemaakt:

R₄: Dat is regel nummer één. Wat je doet door dat gigantische bos van informatie, zeg je één, twee, drie, vier. Wij gaan nu voor u even samenvatten.

Respondenten één' negen en tien waren kritisch ten aanzien van deze selectiedruk. Volgens respondent 10 zou deze druk leiden tot een eenzijdige focus op bepaalde conflicten. Respondent één hekelden dan weer het bestaan van wat hij 'buitenlandsnieuwsfeulletons' noemt die ontstaan onder selectiedruk, waarbij de aandacht voor conflicten elkaar in korte cycli afwisselt. Respondent negen verwoorden zijn kritiek als volgt:

R₉: Oké, de ruimte is beperkt, maar je gaat me niet wijsmaken dat... je niet om een paar weken eens iets kunt brengen over een ander conflict.

3.3.1.2 Beperkte middelen en capaciteit

Naast de beperkte ruimte noemden alle respondenten in vaste loondienst de beperkte middelen en personeelscapaciteit als belemmering. Zij werkten binnen relatief kleine redacties, waardoor de werklast hoog ligt:

R₈: We hebben maar zo weinig mensen hier, dat als ik naar Congo ga, (...) dan betekent dat ook dat je weer niet naar een ander land kan.

Ook respondenten één, zes en negen, die als freelancers werken, gaven aan dat zij niet altijd verslag kunnen uitbrengen over de conflicten die zij relevant achten, omdat mediabedrijven over beperkte middelen beschikken. Daardoor zijn freelancers genoodzaakt om zich te schikken naar de marktlogica en verslag uit te brengen over de conflicten waarvoor effectief vraag bestaat.

R₁: Laat ons zeggen dat ik me af en toe, verhuur om dingen te kunnen doen die ik zelf echt wil doen.

3.3.1.3 Veranderende tijdsgeest

Sommige respondenten (R₁, R₄, R₆, R₈ en R₁₀) signaleerden een verandering in maatschappelijke houding, waarbij een afname in globale solidariteit en een toename van een wij-zij-denken zichtbaar is. Hierdoor krijgen binnenlandse thema's meer prioriteit:

R₆: Een verschil met vroeger, is dat (...) heel veel landen op zichzelf gericht geraakt zijn. Men vindt de problemen hier heel groot. Er zijn veel onzekerheden, dus er wordt ook sneller geroepen in de politiek van: nou, Nederland moet eerst goed voor zijn eigen mensen zorgen en zijn zaakjes hier op orde hebben. En dan gaan de luiken een beetje dicht. En dat heeft dan ook wel zijn invloed op berichtgeving. Dan gaan de binnenlandse zaken een grotere plek innemen.

3.3.1.4 Gebrek aan kennis over vergeten conflicten

De meerderheid van de respondenten (R₁, R₃, R₅, R₈, R₉ en R₁₀), noemde het gebrek aan kennis over bepaalde conflicten als oorzaak voor hun onderbelichting. Dit maakt verslaggeving uitdagender, omdat niet kan worden uitgegaan van een basisniveau aan voorkennis zoals bij de conflictsituaties in Gaza of Oekraïne:

R₅: Je gaat inderdaad iets meer moeten uitleggen. Wat sowieso wel moeilijkere stukken zijn om te schrijven. Je kunt niet direct beginnen met (...) het nieuws, maar je moet heel veel onderbouwen. (...) Dus er moet meer overwonnen worden.

Daarnaast zijn veel vergeten conflicten zeer complex, met verweven kwesties zoals rivaliserende gemeenschappen, rebellengroepen, toegang tot grondstoffen en historische trauma's:

R₁₀: Maar dat zijn altijd heel, heel complexe conflicten. En daardoor is het misschien ook wel moeilijker om dat kort in de media in een nieuwsitem uit te leggen

Respondent negen merkte op dat het gebrek aan kennis soms ook geldt voor buitenlandjournalisten zelf:

R₉: En nu bij de aardbeving bij Myanmar was wel heel frappant. Dat ik dan werd opgebeld door een niet nader genoemde journalist van de VRT, die dan vroeg van: zitten er daar nog journalisten bij het juntegebied? Toen moest ik zeggen dat dat heel gevaarlijk was. Maar er zitten toch veel Belgische toeristen? Nee, er zitten geen Belgische toeristen. Dat is echt geen kennis. Daar is altijd oorlog geweest. Gewoon geen expertise.

3.3.1.5 Volgggedrag

Tot slot wezen enkele respondenten (R₁, R₅, R₆ en R₇) op het 'volgggedrag' van Vlaamse media, waarbij men gemakshalve informatie van internationale persbureaus of andere media overneemt. Hierdoor wordt de bestaande focus op bepaalde conflicten in stand gehouden:

R₁: *Maar ik vind dat onze media een verantwoordelijkheid moeten durven nemen om af en toe te zeggen van: we kleuren buiten de lijnen. We pakken eens een conflict op dat niet door iedereen gebracht wordt.*

3.3.2 Verantwoordelijkheid van de media

De meerderheid van de respondenten vond dat de media een rol spelen in het in stand houden van vergeten conflicten. Wel verschilden zij in de mate waarin zij deze verantwoordelijkheid gewicht gaven. Respondent één stelde dat het beperkte wereldbeeld dat de media schetsen, direct doorwerkt in de mate van interesse die het publiek heeft in onderwerpen die zich 'ver van hun bed' bevinden. Ook respondent negen verwees op de bepalende rol die de media heeft. Respondent twee betoogde daarentegen dat *"alles staat of valt met de belangstelling van het publiek"*. Volgens hem heeft de toenemende meetbaarheid van die belangstelling ertoe geleid dat de verantwoordelijkheid in toenemende mate bij het publiek zelf ligt.

Respondenten drie, zes, acht en tien wezen op een collectieve verantwoordelijkheid van verschillende actoren, zoals onderwijs, media, publiek en politici. Volgens hen is het inderdaad aan de media om problemen aan te kaarten, maar moet de politiek deze problemen ook oppakken om daadwerkelijk verandering te realiseren. Daarnaast is het aan het publiek om hun blik open te houden en zich niet af te sluiten van de wereld:

R₁₀: *Hoe meer dat je over een conflict bericht, hoe hoger dat dat ook zal worden behandeld op, ik zeg maar, de agenda van de Verenigde Naties.*

R₈: *Ik denk dat mensen daar wel voor een deel ook zelf verantwoordelijk voor zijn. Om wel je blik open te houden en om wel te willen begrijpen wat er in de rest van de wereld gebeurt. Omdat het dus heel erg samenhangt met wat je eet, wie je bent en wat je kan.*

Respondenten drie en vijf gaven toe zelfs een persoonlijke verantwoordelijkheid als journalist te voelen:

R₃: *En dan hoor je wel van hen dat die persoonlijke impact er nog altijd is. En daar voel ik dan een grote journalistieke verantwoordelijkheid: van mensen weten dat niet en mensen hebben daar recht op, om dat te weten.*

3.3.3 Veranderingen

Op het einde van het interview werd aan de respondenten gevraagd welke mogelijke verandering zij zien in de media-architectuur opdat vergeten conflicten meer media-aandacht kunnen genereren.

3.3.3.1 Kanaliseren interesse publiek

Een eerste breed gedragen aanbeveling was het beter kanaliseren van de interesses van het publiek. De meerderheid van de respondenten (R₁, R₂, R₃, R₅, R₆ en R₇) gaf aan dat dit mogelijk is door meer ruimte te creëren voor persoonlijke verhalen en emoties van mensen die getroffen zijn door vergeten conflicten. Op die manier kan men *"via het hart het hoofd bereiken"* (R₃). Volgens hen maakt de kracht van persoonlijke getuigenissen het mogelijk dat mensen zich identificeren met deze emoties, ook wanneer er geen directe link is met België.

Respondent zes pleitte zelfs nadrukkelijk voor slow journalism:

R₆: Dat je die verantwoordelijkheid neemt om een verhaal zo indringend mogelijk te vertellen. Dat betekent je echt verdiepen. Je contacten langere tijd volgen. Het betekent ook op een kundige manier die menselijke verhalen verweven met het grotere plaatje. Met de analyse, met de achtergrond.

3.3.3.2 Meer dan buitenlandsnieuws

Respondenten vijf en negen stelden dat ook andere redacties, zoals de cultuurafdeling, kunnen bijdragen aan diversere berichtgeving:

R₉: Ik ben zo wel redelijk fan van desertmuziek uit West-Afrika, dat volg ik allemaal. Maar die komen ook vaak op tournee naar België. Dus als er iemand optreedt in de AB of zo, zou je die wel kunnen interviewen.

3.3.3.3 Berichtgeving met een bredere blik

Een aantal respondenten (R₁, R₃, R₅, R₈ en R₁₀) gaf aan dat berichtgeving over vergeten conflicten duidelijker zou moeten laten zien 'hoe alles aan elkaar hangt' (R₅). Zo stelde respondent één dat er in feite geen puur lokale conflicten bestaan, en dat er meer aandacht moet worden besteed aan de langetermijneffecten ervan. Als voorbeeld van zulke effecten verwezen respondenten drie, vijf en tien naar de migratiestromen richting België, die vaak voortkomen uit conflicten waarover weinig wordt bericht. Het zichtbaar maken van deze verbanden voor het Belgische publiek zou volgens hen het begrip kunnen vergroten voor mensen die naar België vluchten.

R₃: Ik denk als we de linken kunnen leggen. Hoe dat ze een speler zijn in het grotere geheel. Van instabiliteit in het Midden-Oosten, migratiestromen, zeker als ik dan naar Libië kijk. Ik denk dat als we die sluimerende conflicten kunnen integreren in een ruimer verhaal dat wel een impact heeft op ons continent. Zeg maar. Dat het op die manier wel lukt om opnieuw aandacht te hebben voor die conflicten.

3.3.3.4 Diversiteit binnen redacties

Respondenten drie, zeven en negen gaven aan dat de aandacht voor vergeten conflicten kan toenemen als redacties minder homogeen samengesteld zijn:

R₇: Er moeten veel meer mensen van Afrikaanse oorsprong of Latijns-Amerikaanse. Dat je een veel bredere blik hebt op de wereld. Ja, en nu zie je dat net die groepen zich wat verwijderen van VRT en VTM. Omdat wij veel te wit nieuws brengen.

3.3.3.5 Meer correspondenten

Volgens sommige respondenten (R₅, R₆, R₇ en R₈) zou het aanstellen van meer correspondenten de conflictverslaggeving diverser maken. Zij bekritiseerden de afname in het aantal correspondenten, waardoor een handvol journalisten nu grote regio's of zelfs hele continenten moeten bestrijken. Dit leidt volgens hen tot verlies aan informatie en oppervlakkigere berichtgeving onder hoge tijdsdruk:

R₈: *Als je meer correspondenten zou hebben, dat je én die conflicten moet blijven doen, maar daartegenover ook die andere verhalen moet zetten. Ik denk dat die balans nu een beetje zoek is. (...) Dus ik zeg niet dat je die conflicten niet moet doen. Maar ik denk dat als je de positieve aandacht voor Afrika zou kunnen vergroten, denk dat dan de aandacht voor die conflicten misschien ook wel groter wordt. Omdat je dan het hele plaatje beter begrijpt.*

Deel 4: Discussie

Het doel van dit hoofdstuk is om de resultaten uit Deel 3 te interpreteren en de onderzoeksvragen te beantwoorden aan de hand van de verzamelde gegevens en de eerder besproken literatuur (Deel 1). Daarbij worden verbanden gelegd tussen de empirische bevindingen en de theoretische kaders. De bespreking is opgedeeld volgens de drie deelonderzoeksvragen.

4.1 Vergeten conflicten binnen een journalistieke context

De eerste deelonderzoeksvraag: “Hoe interpreteren buitenlandjournalisten het begrip ‘vergeten conflict’?”, richtte zich op de betekenisgeving van het concept binnen de journalistieke praktijk. Zoals reeds aangegeven in de literatuurstudie, bestaat er nauwelijks voorafgaand onderzoek naar de invulling van dit begrip binnen een mediacontext.

Uit de resultaten blijkt dat bijna alle respondenten het bestaan van vergeten conflicten erkennen; slechts één respondent stelde dat er niet zoiets bestaat als een door de media “vergeten” conflict. De meest gehanteerde definitie onder de geïnterviewden beschrijft vergeten conflicten als conflicten die in de berichtgeving structureel onderbelicht blijven. Deze interpretatie is beperkter dan de omschrijving in de literatuur, waar o.a. door Cocker et al. (2004) en Hawkins (2008) dieper werd ingegaan op de specifieke aard van deze conflicten.

Een belangrijk element dat uit de interviews naar voren kwam, is het ontbreken van consensus over het gebruik van de term “vergeten”. Meerdere respondenten gaven aan zich ongemakkelijk te voelen bij deze term en verkozen alternatieven zoals “genegeerd”. Deze voorkeur sluit aan bij kritiek in de literatuur (Konečná, 2024; Hawkins, 2008) dat “vergeten” een passieve, onbewuste handeling impliceert, terwijl “genegeerd” wijst op een bewuste, redactionele keuze (Hawkins 2011). Dit is een relevante nuance gezien het een mate van verantwoordelijkheid aan de journalistiek zou toeschrijven. Meer nog, een aantal journalisten gaven aan zelf een zekere persoonlijke journalistieke verantwoordelijkheid te voelen ten aanzien van de berichtgeving over vergeten conflicten: het gebruik van de term ‘vergeten’ gaf hen het gevoel tekort te schieten in hun opdracht als journalist.

Op basis van deze beperkte maar doelgerichte steekproef, kan voorzichtig worden geconcludeerd dat buitenlandjournalisten vergeten conflicten voornamelijk begrijpen als conflicten die structureel onderbelicht zijn in de media. Daarnaast lijkt het gebruik van de term ‘vergeten’ negatieve connotatie op te roepen onder journalisten, naarmate zij zichzelf en de media verantwoordelijk achten voor het gebrek aan aandacht. Deze bevinding ondersteunt eerder onderzoek als dat van Hawkins (2008) en Konečná (2024), dat wijst op het normatieve karakter van de term en kan bijdragen aan een dieper inzicht van de houding van buitenlandjournalisten ten aanzien conflicten die buiten de publiek aandacht vallen.

4.2 Nieuwsselectieproces van conflicten

De tweede deelonderzoeksvraag, *“Hoe ervaren buitenlandjournalisten het nieuwsselectieproces van conflicten?”* had tot doel inzicht te krijgen in hoe verhalen over conflicten geselecteerd worden en welke factoren hierin een rol spelen.

4.2.1 Gatekeeping

De resultaten suggereren dat het selectieproces in eerste instantie “bottom-up” verloopt: journalisten brengen eigen ideeën en voorstellen aan bij hun chef of eindredacteur. Deze voorstellen worden uitgewerkt met inhoudelijke en logistieke argumenten, waarna de eindredactie de uiteindelijke beslissing neemt. In deze dynamiek functioneren journalisten als gatekeepers, zoals beschreven door Vos (2019): zij filteren en bewerken informatie uit een oneindige stroom, om zo tot een beperkt aantal nieuwsverhalen te komen.

De resultaten tonen dus aan dat deze selectie van verhalen over conflicten de persoonlijke voorkeuren van buitenlandjournalisten overstijgt, wat in lijn ligt met de theoretische verwachtingen uit de literatuurstudie. Volgens Gieber (1956) nemen redacteurs hun beslissingen op basis van onder andere productie vereisten en concurrerende nieuwsitems. De resultaten lijken te tonen dat journalisten hiermee rekening houden door enerzijds te anticiperen op de haalbaarheid van hun voorstel en de prevalentie van ander buitenlands nieuws. Specifiek voor vergeten conflicten lijken de resultaten te tonen dat journalisten zich ‘strijdvaardig’ opstellen voor deze onderwerp door bijvoorbeeld concreet beredeneerde voorstellen aan hun redacteurs voor te leggen.

Daarnaast blijkt dat zowel vaste journalisten als freelancers gebonden zijn aan deze hiërarchische beslissingsstructuur. Voor freelancers geldt bovendien dat zij rekening moeten houden met commerciële haalbaarheid en marktlogica, aangezien hun inkomsten afhangen van de verkoopbaarheid van hun verhalen. Dit sluit aan bij Shoemaker (1991), die stelt dat gatekeepingbeslissingen beïnvloed worden door zowel persoonlijke als structurele factoren op meerdere niveaus.

Deze bevindingen uit de beperkte steekproef lijken te suggereren dat zowel vaste als freelance buitenlandjournalisten een spanningsveld ervaren tussen de autonomie die zij hebben in het aandragen van onderwerpen en hun gatekeeperrol, waarbij zij al dan niet bewust selecteren op basis van meerdere analyseniveaus (Shoemaker, 1991).

4.2.2 Nieuwswaarde

Zoals besproken in de literatuurstudie maken journalisten in hun gatekeeper rol een selectie van conflicten op basis van de door hen gepercipieerde nieuwswaarde van dit conflict. Uit de resultaten kunnen zes nieuwsfactoren afgeleid worden, waarvan de respondenten aangaven dat zij deze selectie beïnvloeden.

4.2.2.1 Interesse van het publiek

De resultaten suggereren dat de interesse en vraag van het publiek naar conflictnieuws, met name rond Oekraïne en Gaza, een sturende rol speelt in de mate van media-aandacht die aan deze conflicten wordt besteed. Deze publieksgerichtheid wordt gedreven door een marktlogica waarbij nieuws wordt benaderd als een product dat

verkocht moet worden aan een afzetmarkt. Dit bevestigt de inzichten van Schlesinger (1987) en Allern (2002), die stellen dat traditionele selectiecriteria in de hedendaagse praktijk worden aangevuld met commerciële en pragmatische overwegingen.

Journalisten geven aan dat publieksinteresse het meest wordt opgewekt wanneer er een duidelijke link bestaat tussen het conflict en het Belgische publiek. Dit kan mogelijk gedeeltelijk verklaren waarom conflicten zoals in Oekraïne en Gaza méér media-aandacht krijgen dan andere conflicten waar het publiek minder betrokkenheid bij ervaart.

De resultaten sluiten nauw aan bij het onderzoek van Ardèvol-Abreu (2015), dat aantoont dat inschattingen van journalisten over publieksinteresse fungeren als een bepalende nieuwsfactor met verregaande gevolgen: de conditionering en uniformering van publieksinteresse. Gesteund op dit onderzoek wijzen de resultaten mogelijk in de richting van het bestaan van een zelfversterkend mechanisme: doordat journalisten anticiperen op de veronderstelde interesse van het publiek, besteden ze meer aandacht aan bepaalde conflicten met een Belgisch raakvlak, wat die interesse opnieuw voedt en die conflicten meer mediabelangstelling krijgen. Dit mechanisme maakt het voor andere, zogenaamd vergeten conflicten nog moeilijker om op de agenda van de media te komen. Dit reflecteert ook Galtung en Ruge's (1965) idee van consonantie, waarbij journalisten geneigd zijn verhalen te selecteren die passen binnen bestaande verwachtingen over nieuwswaarde.

Deze bevindingen sluiten aan bij Shoemakers gatekeepingtheorie (1991), die stelt dat journalisten nieuwswaarden internaliseren. Omdat deze waarden mede worden gevormd door veronderstelde publieksinteresse, gaan journalisten gelijkaardig selecteren, wat leidt tot eenvormigheid in de conflictberichtgeving.

Naast het belang van publieksinteresse lijken de resultaten aan te tonen dat journalisten, zij het in mindere mate, ook rekening houden met nieuwsmoeheid. Dit vertaalt zich in een groeiende aandacht voor positieve verhalen binnen conflictberichtgeving. Deze trend zou kunnen wijzen op een afnemende dominantie van negativiteit als nieuwswaarde, wat opvallend is gezien het feit dat negatief nieuws traditioneel als een nieuwsfactor geldt (Galtung & Ruge, 1965; Westerståhl & Johansson, 1994).

Desondanks lijkt deze tendens niet op te gaan voor Afrikaanse conflicten: hier blijft de berichtgeving voornamelijk negatief geladen, wat nieuwsmoeheid omtrent het continent versterkt. Hierdoor neemt de publieksinteresse af, wat zich vertaalt in minder media-aandacht en dus in een verhoogd risico op vergeten conflicten. Dit ligt in lijn met de literatuur, waarin wordt aangetoond dat Afrika het grootste aantal vergeten conflicten kent (tabel op p. 6).

4.2.2.2 Aanwezigheid van een Belgische link

De resultaten wijzen erop dat een conflict pas substantieel media-aandacht krijgt wanneer er een duidelijke link is met het Belgische publiek. Die link kan zich op twee manieren manifesteren: via identificatie of via concrete impact.

a) Link door identificatie

De bevindingen tonen dat mediabelangstelling toeneemt wanneer het publiek zich kan identificeren met de betrokkenen, bijvoorbeeld door culturele, psychologische of historische nabijheid. Deze bevinding sluiten aan bij

bestaande literatuur over nieuwswaarden (Hawkins, 2008; Galtung & Ruge, 1965; Westerstål & Johansson, 1994 en Ardèvol-Abreu, 2015). Voor Afrikaanse conflicten blijkt identificatie moeilijker, omdat Belgische kijkers vaak weinig culturele of visuele aansluiting ervaren met de slachtoffers. Of zoals door Kim (2002) gesteld: mensen met vergelijkbare kenmerken zijn meer geneigd om met elkaar te communiceren.

Een uitzondering is het conflict in Congo, waar de gedeelde koloniale geschiedenis en de aanwezigheid van een diaspora zorgen voor een hogere mediabelangstelling. Interessant is dat het conflict in Congo volgens de respondenten minder last heeft van dit identificatieprobleem, doordat België en Congo een gedeelde koloniale geschiedenis én een Congolese diaspora delen. Toch wijzen de resultaten erop dat deze culturele nabijheid afneemt, omdat de historische band steeds minder prominent aanwezig is, wat mogelijk resulteert in een dalende media-aandacht voor Congo. Het conflict in Congo vormt een uitzondering: de historische koloniale band en de aanwezigheid van een Congolese diaspora zorgen voor meer mediabelangstelling. Tegelijkertijd wijzen respondenten erop dat deze culturele nabijheid afneemt, wat kan leiden tot dalende aandacht voor Congo in de toekomst.

Journalisten proberen identificatie te stimuleren door Belgische getuigen of landgenoten te betrekken bij berichtgeving. Hoewel sommige respondenten kritisch zijn over deze aanpak, passen ze deze strategie toch toe, wat aangeeft dat de behoefte aan herkenning zwaarder weegt dan interne bezwaren en de invloed van de hiërarchische analyse niveaus van Shoemaker (1991) onderschrijft. Daarnaast ondersteunt het Galtung en Ruge's (1965) idee dat nieuws over herkenbare personen sneller wordt geselecteerd.

b) Link door impact

een tweede manier waarop een conflict volgens de resultaten relevant wordt, is wanneer het directe gevolgen heeft voor België, zoals stijgende prijzen of vluchtelingenstromen. Respondenten koppelen deze impact vaak aan geografische nabijheid. Dat is in tegenstelling tot Westerstål & Johansson (1994) stellen: geografische afstand verliest zijn belang. Hawkins (2008) en Ardèvol-Abreu (2015) spreken in hun onderzoek eerder over nationaal belang, wanneer ze doelen op rechtstreekse impact van een conflict als nieuwsfactor.

Opmerkelijk is echter dat mediagevoeligheid voor impact niet voor alle conflicten geldt. Zo blijkt uit de resultaten dat bepaalde Afrikaanse conflicten, ondanks hun reële impact op België, nauwelijks opgepikt worden. Een voorbeeld hiervan is de burgeroorlog in Soedan die de productie van Arabische gom verstoort en eveneens een vluchtelingenstroom richting Europa heeft doen ontstaan. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat: identificatie een hogere prioriteit krijgt dan impact: conflicten waarmee het publiek zich kan identificeren, zoals Oekraïne, krijgen meer aandacht. Dit kan ertoe leiden dat het Belgische publiek de indruk krijgt dat bijvoorbeeld de oorlog in Soedan geen gevolgen heeft voor België, waardoor de vraag naar berichtgeving afneemt en het zelfversterkende mechanisme van vergeten conflicten (zie 4.2.2.1) opnieuw optreedt.

Samengevat toont deze onderafdeling dat de aanwezigheid van een Belgische link een cruciale nieuwsfactor lijkt te zijn voor conflictberichtgeving, waarbij een link door identificatie zwaarder zou doorwegen dan impact. Deze bevinding kan mogelijk verklaren waarom sommige conflicten, ondanks hun directe gevolgen voor België,

onderbelicht blijven. Zo wordt geïllustreerd hoe gatekeeping-beslissingen beïnvloed zijn door het publiek en bestaande maatschappelijke waarden. Desondanks waren er meerdere journalisten met een kritische houding hiertegenover in de steekproef, wat duidt dat de prioriteiten die journalisten stellen contextafhankelijk zijn en kunnen verschillen tussen media, doelgroepen en individuele journalisten.

4.2.2.3 Nieuwheid

De resultaten lijken aan te tonen dat het voorkomen van een duidelijke, nieuwswaardige gebeurtenis vaak een noodzakelijke voorwaarde vormt om aandacht te krijgen voor conflicten. Respondenten vermelden de inname van Goma door M23-rebellen of de bombardementen van het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten op Jemen. Deze voorbeelden suggereren dat de drempel voor nieuwsselectie hoger ligt bij vergeten conflicten dan bij conflicten zoals Oekraïne of Gaza, waar ook zonder grote kantelpunten continue berichtgeving plaatsvindt.

Deze bevinding sluit aan bij de nieuwsfactor drempel van Galtung en Ruge (1965): gebeurtenissen moeten een bepaalde intensiteit of schaal bereiken om als nieuws geselecteerd te worden. Hoe groter de intensiteit, hoe groter de kans op opname in de berichtgeving. Uit de resultaten blijkt echter dat deze drempel niet uniform is voor alle conflicten. De theorie van Shoemaker (1991): het ideologische analyseniveau van gatekeeping biedt hier een mogelijke verklaring: journalisten maken selecties niet enkel op basis van objectieve intensiteit, maar ook op basis van onderliggende normatieve en maatschappelijke waarden.

De bevindingen sluiten nauwer aan bij de nieuwsfactor nieuwheid van Ardèvol-Abreu (2015), die benadrukt dat langdurige conflicten, die traag evolueren en eerder stilstaand lijken en daardoor moeilijk media-aandacht verkrijgen. Een uitzondering in de resultaten is MO*, waar de nieuwscoördinator aangeeft dat de focus op langdurige of stilstaande conflicten relatief groter is. Deze afwijking kan verklaard worden door de uitgesproken internationale en mondiale oriëntatie van dit medium.

4.2.2.4 Geopolitiek Belang

De resultaten lijken erop te wijzen dat het geopolitieke belang van de betrokken landen een belangrijke rol speelt in het genereren van mediabelangstelling voor conflicten. Conflicten waarin invloedrijke of strategisch relevante landen betrokken zijn, krijgen sneller media-aandacht, wat aansluit bij de theoretische verwachtingen van Galtung en Ruge (1965), Westerstähl en Johansson (1994) en Ardèvol-Abreu (2015).

De analyse toont bovendien aan dat conflicten in Afrika opnieuw niet voldoen aan deze nieuwsfactor, aangezien het continent in het westerse medialandschap vaak wordt beschouwd als geopolitiek minder relevant. Dit kan deels verklaard worden door het ideologische niveau binnen nieuwsselectie, zoals beschreven door Westerstähl en Johansson (1994), waarbij bestaande maatschappelijke waarden en percepties, vaak gevormd door nationale belangen of geopolitieke overtuigingen, bepalen welke landen als betekenisvol worden beschouwd in nieuwsberichtgeving.

De bevindingen suggereren dat conflicten in landen met beperkt geopolitiek gewicht een verhoogd risico lopen om vergeten te worden, terwijl conflicten waarbij landen betrokken zijn die als geopolitiek belangrijk worden beschouwd een structureel mediavorrecht lijken te hebben. Gezien de beperkte steekproef, met uitsluitend Vlaamse en

Nederlandse journalisten, moeten deze resultaten voorzichtig worden geïnterpreteerd en zijn ze niet generaliseerbaar naar andere regio's.

4.2.2.5 Omvang

Uit de resultaten blijkt dat de omvang van een conflict, bedoeld als het aantal slachtoffers, geen absoluut criterium is voor media-aandacht. De respondenten verwezen hierbij naar het conflict in Soedan, waar zich met meer dan 15 miljoen vluchtelingen de grootste hedendaagse ontheemdingscrisis afspeelt (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, 2025). Dat dit conflict desondanks weinig media-aandacht krijgt, lijkt de literatuur tegen te spreken. In verschillende theoretische kaders over nieuwswaarde wordt de schaal van een conflict immers als belangrijke nieuwsfactor beschouwd (Galtung & Ruge, 1965; Westerstål & Johansson, 1994; Ardèvol-Abreu, 2015).

De resultaten van dit onderzoek zouden suggereren dat schaal op zichzelf niet volstaat: hoe verder een conflict verwijderd is, geografisch of cultureel, hoe hoger het aantal slachtoffers moet zijn voordat het journalistiek wordt opgepikt. Opnieuw is er hier dus een verschil in drempelwaarde tussen conflicten, gevoed door het ideologisch analyseniveau van de gatekeeper. De hierboven beschreven bevinding bevestigt de conceptualisering door Hawkins (2008) van *stealth conflicts*: grootschalige, destructieve conflicten die ondanks hun zware menselijke tol grotendeels onzichtbaar blijven in de media.

4.2.2.6 Toegang

Uit de analyse van de resultaten blijkt dat toegang tot een conflictgebied door buitenlandjournalisten steeds minder bepalend is voor de nieuwswaarde van een conflict. Technologische ontwikkelingen, zoals open source intelligence en digitale verslaggeving, maken het mogelijk conflicten op afstand te volgen. Voor televisienieuws blijft toegang echter belangrijk, omdat zenders de voorkeur geven aan eigen, kwalitatief hoogwaardige beelden.

Deze bevinding wijst op een afnemend belang van rechtstreekse toegang tot een conflict als nieuwsfactor, wat in tegenspraak is met eerdere literatuur. Westerstål en Johansson (1994) beschouwen toegang als een conditionele factor voor berichtgeving, Ardèvol-Abreu (2015) ziet toegang als een expliciete nieuwsfactor, en Hawkins (2008) stelt dat fysieke toegang bepalend is voor nieuwssselectie. Deze discrepantie kan mogelijk worden verklaard door de exponentiële groei van technologische middelen om conflicten op afstand te volgen, met name op het gebied van open source intelligence.

4.2.3 Nieuwsselectieproces van conflicten

De resultaten wijzen erop dat selectie van conflictnieuws sterk gestuurd wordt door de gepercipieerde nieuwswaarde van een conflict. Met name de nieuwsfactoren publieksinteresse, een Belgische link, nieuwheid en geopolitiek belang zijn hiervoor bepalend. Ondanks de kritiek op het gewicht van deze factoren onder de respondenten blijken ze sturend, wat mogelijk duidt op een sterke internalisering en dwingend karakter van deze factoren. Vergeten conflicten, met name deze die zich in Afrika afspelen lijken niet over deze nieuwswaarde te beschikken, ondanks objectieve omvang of impact, wat wijst op de invloed van het ideologisch niveau binnen de gatekeepingpraktijk. Door deze dynamiek ontstaat een zelfversterkend mechanisme dat bepaalde conflicten systematisch zichtbaarder maakt dan andere.

Deze bevindingen illustreren dat buitenlandjournalisten het selectieproces ervaren als een complex samenspel tussen persoonlijke waarden en interesses, redactionele vereisten en sociaal-maatschappelijke waarden, waarbij het resultaat externe beperkingen, economische overwegingen en individuele attitudes reflecteert. De beperkte steekproef betekent dat deze inzichten voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd; ze geven eerder een illustratief beeld van de ervaringen van buitenlandjournalisten binnen het nieuwsselectieproces dan een volledig generaliseerbare representatie van de praktijk.

4.3 Nieuwsselectieproces en vergeten conflicten

In dit laatste deel van de discussie wordt de centrale onderzoeksvraag beantwoord: *Hoe draagt het nieuwsselectieproces bij aan het voortbestaan van vergeten conflicten?* Om deze vraag te beantwoorden, wordt in dit onderdeel achtereenvolgens besproken: de in het onderzoek geïdentificeerde redenen voor het gebrek aan mediabelangstelling voor vergeten conflicten, de actoren die hierin een rol spelen, en mogelijke aanpassingen in de media-architectuur die de aandacht voor deze conflicten zouden kunnen vergroten.

4.3.1 Redenen weinig media-aandacht

4.3.1.1 Beperkte nieuwsruimte

De resultaten geven aan dat de meerderheid van de buitenlandjournalisten het vanzelfsprekend vindt dat, gezien de beperkte nieuwsruimte, een selectie moet worden gemaakt tussen conflicten die al dan niet media-aandacht krijgen. Dit illustreert in welke mate zij hun gatekeepingrol hebben geïnternaliseerd, zoals beschreven door Vos (2019): uit een universum van oneindige mogelijkheden selecteren journalisten als gatekeepers informatie, wat resulteert in een eindige hoeveelheid nieuws. Tegelijkertijd uit een minderheid van journalisten kritiek op dit selectieproces, vanwege de herhaalde focus op dezelfde conflicten, wat onderscheid van Hawkins' (2008) tussen *chosen* en *stealth conflicts* ondersteunt.

4.3.1.2 Beperkte middelen

Dalende redactionele middelen dwingen journalisten om hun beschikbare tijd en energie in te zetten op conflicten waarvan ze verwachten dat het publiek en de redactie er belangstelling voor hebben. Zowel vaste als freelance journalisten geven aan dat zij vooral voorstellen doen waarvan ze vermoeden dat deze worden goedgekeurd, waardoor vergeten conflicten minder vaak aan bod komen.

Dit ondersteunt de stelling van Allerns (2002) dat commerciële factoren, zoals budget, een cruciale rol spelen in nieuwsselectie en sluit aan bij het extramedia-analyseniveau van Shoemaker (1991), waar economische logica en publiekscijfers de keuzes van journalisten beïnvloeden.

4.3.1.3 Verandering in tijdsgeest

Uit de resultaten blijkt dat buitenlandjournalisten een verandering in tijdsgeest ervaren, waarbij Westerse samenlevingen steeds meer op zichzelf gericht zijn. Deze waarneming kan wijzen op een verschuiving binnen het

ideologische analyseniveau van gatekeeping (Shoemaker, 1991), waarbij waarden zoals nationale betrokkenheid sterker worden en internationale solidariteit verzwakt.

4.3.1.4 Gebrek aan voorkennis en complexiteit

Sommige journalisten gaven aan dat wanneer een conflict lange tijd afwezig is geweest in het nieuws, er telkens opnieuw context moet worden geleverd. Deze bevinding suggereert dat chronische of onderbelichte conflicten minder geschikt zijn voor snelle nieuwsitems en hun kans op selectie vermindert (Galtung & Ruge, 1965). Bovendien zijn deze conflicten vaak complex en moeilijk in één narratief te vatten, wat de berichtgeving bemoeilijkt (Hawkins, 2008).

4.3.1.5 Volgedrag van media

De resultaten suggereren dat media vaak elkaars berichtgeving volgen, wat eveneens bijdraagt aan het bestaan van vergeten conflicten. Een conflict dat weinig wordt vermeld door internationale toonaangevende media, wordt daardoor ook zelden overgenomen door Belgische media. Dit versterkt opnieuw het belang van continuïteit als nieuwswaarde (Galtung & Ruge, 1965): wat al in het nieuws zit, krijgt gemakkelijker nieuwe aandacht, terwijl conflicten die geen initiële aandacht krijgen, buiten beeld blijven.

4.3.2 Verantwoordelijkheid

Uit de resultaten kan geen eenduidige verantwoordelijke worden afgeleid. Journalisten verschillen in de mate waarin zij de media verantwoordelijk achten voor het bestaan van vergeten conflicten. Opvallend is dat er een verband lijkt te bestaan tussen de mate van verantwoordelijkheid die journalisten aan de media toeschrijven en de mate waarin zij de gangbare beoordeling van de nieuwswaardigheid van conflicten onderschrijven. Respondenten die het bestaan van vergeten conflicten ontkennen of marktlogica benadrukken, zien media nauwelijks als oorzaak. Freelance journalisten met expertise in vergeten conflicten houden de media als primaire informatieverstrekker voor het brede publiek verantwoordelijk.

Sommige respondenten benadrukken een collectieve verantwoordelijkheid: media, publiek en politiek beïnvloeden elkaar wederzijds. Deze bevinding bevestigt Hawkins (2008), die stelt dat meerdere agendasettende actoren patronen creëren in welke conflicten aandacht krijgen.

4.3.3 Mogelijke veranderingen

Het kanaliseren van publieksinteresse

Journalisten suggereren dat de interesse van het publiek actief kan worden gestimuleerd door persoonlijke verhalen en emotionele ervaringen van de mensen getroffen door een vergeten conflict te belichten. Dit kan het gebrek aan culturele nabijheid compenseren en sluit aan bij nieuwsfactoren als persoonlijke impact (Galtung & Ruge, 1965; Ardèvol-Abreu, 2015).

Daarnaast kan de impact van vergeten conflicten op België beter zichtbaar worden gemaakt, bijvoorbeeld door lange termijneffecten of verbanden met de Belgische samenleving te belichten.

Een diverser journalistenkorps

Meerdere respondenten waren van mening dat het journalistieke korps in Vlaanderen te homogeen en te 'wit' is. Het vergroten van de culturele en etnische diversiteit binnen redacties zou kunnen bijdragen aan een bredere blik op welke conflicten relevant worden geacht. Deze observatie sluit aan bij wat Shoemaker (1991) beschrijft als het individuele analyseniveau: persoonlijke achtergrond, opleiding en ervaringen van gatekeepers beïnvloeden wat zij als nieuwswaardig beschouwen. Meer diversiteit in deze kenmerken zou dus kunnen leiden tot meer diversiteit in de uiteindelijke nieuwsselecties.

Meer journalisten en middelen

Het beperkte aantal correspondenten leidt tot pragmatische keuzes waarbij vele onderwerpen buiten beeld blijven. Extra middelen en personeel zouden meer aandacht voor vergeten conflicten mogelijk maken, en bevestigen dat nieuwsfactoren vaak voortkomen uit structurele beperkingen en beroepspragmatisme (Schlesinger, 1987; Allern, 2002).

4.3.4 Relatie tussen het nieuwsselectieproces en het bestaan van vergeten conflicten

De resultaten lijken te wijzen op een substantiële bijdrage van het nieuwsselectieproces van conflicten op het voortbestaan van vergeten conflicten. Beperkingen in ruimte, middelen en redactionele capaciteit, gekoppeld aan een sterke focus op publieksinteresse als nieuwsfactor, waarvan de inschatting door gatekeepers op een al dan niet bewust ideologisch niveau gebeurt, creëren systematisch een focus op reeds zichtbare conflicten. Tegelijk laten de resultaten zien dat meer middelen, redactionele diversiteit en het actief stimuleren van publieksinteresse, het potentieel hebben om deze patronen te doorbreken. Hoewel de waarnemingen zijn gebaseerd op een beperkt aantal respondenten binnen een Vlaamse mediacontext, bieden ze wel inzicht in mechanismes, die wellicht ook in andere mediaomgevingen werkzaam zijn met regionale en culturele nuances.

4.4 Aanbevelingen verder onderzoek

Grotere en meer diverse steekproef

Voor toekomstig onderzoek zou het waardevol zijn om te werken met een grotere en meer diverse steekproef. De expertise van de respondenten in deze studie situeerde zich voornamelijk in Afrika en het Midden-Oosten; andere regio's, zoals Azië en Zuid-Amerika, waren ondervertegenwoordigd of volledig afwezig. Daarnaast zouden ook journalisten uit andere werelddelen aan de steekproef kunnen worden toegevoegd. Dit zou toelaten om na te gaan in welke mate conflictberichtgeving wereldwijd verschilt, hoe dominant het Westers perspectief hierin is, en of er regionale verschillen bestaan in welke conflicten als vergeten worden beschouwt.

Impact van technologie versus fysieke toegang

Een tweede aanbeveling vloeit voort uit een observatie binnen dit onderzoek die niet verder werd uitgediept: het spanningsveld tussen afnemende fysieke toegang tot conflictgebieden enerzijds en de toenemende mogelijkheden om via technologische middelen toch verslag uit te brengen. Verder onderzoek kan zich richten op de vraag hoe deze verschuiving de aard en inhoud van conflictberichtgeving beïnvloedt.

Publieksinteresse en perceptie

Ten derde zou het interessant zijn om de rol van publieksinteresse verder te onderzoeken in relatie tot vergeten conflicten. In deze masterproef komt publieksinteresse regelmatig naar voren als een sturende factor voor media-aandacht, maar er werd niet onderzocht wat deze interesse precies inhoudt en of ze overeenkomt met de inschattingen die journalisten maken. Een vervolgonderzoek zou hier meer inzicht in kunnen bieden.

Conclusie

Deze masterproef had als doel te onderzoeken waarom bepaalde conflicten structureel minder media-aandacht genieten en hoe het nieuwsselectieproces van media hieraan bijdraagt. Terwijl in 2024 de Global Peace Index (2024) en het Uppsala Conflict Data Program (2025), respectievelijk 56 en 61 gewapende conflicten registreerden, focussen Vlaamse media zich overwegend op de oorlog in Oekraïne en de genocide in Gaza. Deze disproportionele focus creëert een vertekend wereldbeeld, waarin conflicten in Afrika systematisch minder media-aandacht krijgen (Hawkins, 2011). Gezien de invloed die nieuwsmedia kunnen uitoefenen op hun publiek en op de agenda van beleidsmakers vervult de journalistiek een belangrijke rol in het overbrengen van deze realiteit (Hawkins, 2008; Joye, 2010).

Uit de literatuurstudie bleek echter dat het verband tussen nieuwsselectie en vergeten conflicten nauwelijks onderzocht is. Vandaar de centrale onderzoeksvraag: *Hoe draagt het nieuwsselectieproces bij aan het voortbestaan van vergeten conflicten?*. Om deze vraag te beantwoorden werd een kwalitatief onderzoek gevoerd via diepte-interviews met tien buitenlandjournalisten. Daarbij vormden nieuwswaarde en gatekeeping (Galtung & Ruge, 1965; Shoemaker, 1991) het theoretisch kader.

Vooreerst, vullen buitenlandjournalisten 'vergeten conflicten' in, als conflicten waaraan structureel weinig media-aandacht wordt besteed. Daarbij moet de kanttekening gemaakt worden dat de geïnterviewde journalisten niet unaniem achter het gebruik van de term staan. Sommigen ervaren 'vergeten' als passief en geven de voorkeur aan 'genegeerd', dat de actieve verantwoordelijkheid van media benadrukt. De mate waarin een journalist de media verantwoordelijk achten, lijkt samen te hangen met het toeschrijven van een negatieve connotatie aan het gebruik van het woord 'vergeten'.

Daarnaast ervaren buitenlandjournalisten het nieuwsselectieproces als een spanningsveld tussen hun persoonlijke autonomie en diverse sturende krachten. De selectiebeslissingen die journalisten omtrent conflictberichtgeving maken overstijgen hun persoonlijke voorkeuren en zijn onderhevig aan hiërarchische beslissingsstructuren, praktische vereisten en de prevalentie van concurrerend buitenlandsnieuws.

Naast deze beslissingsstructuur word de selectie van conflicten sterk gestuurd door de gepercipieerde nieuwswaardigheid van conflicten. Publieksinteresse blijkt een dominante nieuwsfactor. Door de toenemende marktdynamiek in het medialandschap, versterkt door een daling van het beschikbare budget, wordt het steeds belangrijker om te beantwoorden aan wat journalisten inschatten als publieksinteresse. In het geval van conflictberichtgeving gaat het dan vooral om conflicten waarbij er een duidelijke link bestaat met het Belgische publiek. Die link manifesteert zich enerzijds in de vorm van identificatie met de getroffen slachtoffers en anderzijds als de rechtstreekse impact van het conflict op België, zoals vluchtelingenstromen of stijgende prijzen. Opvallend is dat journalisten lijken aan te voelen dat een link op basis van identificatie zwaarder doorweegt; impactvolle conflicten waarbij culturele, psychologische of historische nabijheid niet onmiddellijk aanwezig is, zoals de oorlog in Soedan, blijven dan ook vaker onderbelicht.

Daarnaast bevestigen de resultaten het belang van nieuwheid, geopolitiek gewicht en omvang als nieuwsfactoren. Conflicten die lang aanslepen of zich afspelen in geopolitiek als 'minder relevant' gepercipieerde regio's zoals Afrika, moeten een hogere drempel overschrijden om nieuwswaardig te worden. Ook al leidt grootschalig geweld tot uitzonderlijk hoge aantallen slachtoffers, zoals in Soedan, dan nog blijkt dit onvoldoende om systematisch media-aandacht te krijgen. fysieke toegang verliest aan belang door technologische ontwikkelingen, behalve voor televisieverslaggeving.

Daarmee kan de centrale onderzoeksvraag beantwoord worden: het nieuwsselectieproces draagt op substantiële en systematische wijze bij aan het voortbestaan van vergeten conflicten. Door beperkte middelen, nieuwsruimte en een doorgedreven marktlogica richten journalisten zich op conflicten waarbij een duidelijke link bestaat met het Belgische publiek. Die link is meestal gebaseerd op culturele of psychologische nabijheid. Waardoor steeds dezelfde conflicten worden gekozen en dit gevoel van nabijheid en impact bij het publiek voortdurend wordt bevestigd. Dit creëert een zelfversterkend mechanisme: conflicten met aandacht blijven zichtbaar, terwijl conflicten zonder initiële identificatiemogelijkheid of zichtbare impact in de vergetelheid belanden.

Afrikaanse conflicten trekken, met uitzondering van Congo, structureel aan het kortste eind. Aandacht ontstaat pas bij grote escalaties of uitzonderlijk geweld, maar zelfs dat garandeert geen duurzame media-aandacht. Het doorbreken van dit patroon vraagt om een proactieve journalistieke benadering, met meer ruimte voor persoonlijke verhalen, context en langetermijneffecten. Het vraagt volgens dit onderzoek om meer investeringen in een diverser en groter journalisten korps.

Bibliografie

Allern, S. (2002). Journalistic and commercial news values. *Nordicom Review*, 23(1–2), 137–152. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0327>

Ardèvol-Abreu, A. (2015). Building the agenda and news frames about countries facing humanitarian crises: News values and selection of information sources. *Communication & Society*, 28(1), 43–62.

CARE International UK. (z.d.). *Report: The 10 most under-reported humanitarian crises in 2024*. <https://www.careinternational.org.uk/press-office/press-releases/new-care-report-the-10-most-under-reported-humanitarian-crises-in-2024>

CARE International UK. (z.d.). *What we do*. <https://www.careinternational.org.uk/what-we-do/>

Cohen, S. (2001). *States of Denial: Knowing about Atrocities and Suffering*. Cambridge: Polity Press.

Crocker, C. A., Hampson, F. O., & Aall, P. R. (2004). *Taming intractable conflicts: Mediation in the hardest cases*. United States Institute of Peace Press.

Darcy, J., & Hofmann, C.-A. (2003). *According to need: Needs assessment and decision-making in the humanitarian sector*. Humanitarian Policy Group.

Davies, S., Pettersson, T., Sollenberg, M., & Öberg, M. (2025b). Organized violence 1989–2024, and the challenges of identifying civilian victims. *Journal Of Peace Research*. <https://doi.org/10.1177/00223433251345636>

European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. (z.d.). *Forgotten crises*. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/needs-assessment/forgotten-crises_en

Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64–90. <https://doi.org/10.1177/002234336500200104>

Gieber, W. (1956). Across the desk: A study of 16 telegraph editors. *Journalism Quarterly*, 33(4), 423–432. <https://doi.org/10.1177/107769905603300401>

Harcup, T., & O'Neill, D. (2016). What is news? *Journalism Studies*, 18(12), 1470–1488. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1150193>

Harcup, T., & O'Neill, D. (2019). News values and News selection. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Eds.), *The handbook of journalism studies* (2e ed., pp. 213–228). Routledge.

Hawkins, V. (2008). *Stealth conflicts: How the world's worst violence is ignored*. Ashgate Publishing.

Hawkins, V. (2011). Media selectivity and the other side of the CNN effect: The consequences of not paying attention to conflict. *Media, War & Conflict*, 4(1), 55–68. <https://doi.org/10.1177/1750635210396126>

Institute for Economics & Peace. (2024). *Global Peace Index 2024: Measuring Peace in a Complex World*. <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2024/06/GPI-2024-web.pdf>

Joye, S. (2010). De media(de)constructie van rampen. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 38(2), 139–156. https://www.tijdschriftvoorcommunicatiewetenschap.nl/inhoud/tijdschrift_artikel/CW-38-2-139/De-media-de-constructie-van-rampen

Kim, H. S. (2002). Gatekeeping international news: An attitudinal profile of U.S. television journalists. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 46(3), 431–452. https://doi.org/10.1207/s15506878jobem4603_7

Konečná, L. (2024). Stealth conflicts: Unpacking the causes of underreported and invisible wars. *Journal of Regional Security*, 19(2), 185–206. <https://doi.org/10.5937/jrs19-54950>

Kwak, H., & An, J. (2014). Understanding news geography and major determinants of global news coverage of disasters. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arxiv.1410.3710>

Mortelmans, D. (2020). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Acco Leuven.

Norwegian Refugee Council. (2025, 3 juni). *The world's most neglected displacement crises in 2024*. <https://www.nrc.no/feature/2025/the-worlds-most-neglected-displacement-crises-in-2024/>

Savin-Baden, M., & Major, C. H. (2022). *Qualitative research: The Essential Guide to Theory and Practice*. Routledge.

Schlesinger, P. (1987). *Putting "reality" together: BBC news*. Routledge.

Shoemaker, P. J. (1991). *Gatekeeping*. Sage Publications.

Shoemaker, P. J., & Vos, T. P. (2009). *Gatekeeping theory*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203931653>

Shoemaker, P. J., Eichholz, M., Kim, E., & Wrigley, B. (2001). Individual and routine forces in gatekeeping. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 78(2), 233–246. <https://doi.org/10.1177/107769900107800202>

Staab, J. F. (1990). The role of news factors in news selection: A theoretical reconsideration. *European Journal of Communication*, 5(4), 423–443.

Tai, Z. (2000). Media of the world and world of the media. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 62(5), 331–353. <https://doi.org/10.1177/0016549200062005001>

Tanyag, M. (2024). 'Forgotten crises' as forgotten sites of knowledge production for building lasting peace. *Disasters*, 48(S1), S16–S37. <https://doi.org/10.1111/disa.12632>

United Nations Central Emergency Response Fund. (z.d.). *Underfunded emergencies*. <https://cerf.un.org/apply-for-a-grant/underfunded-emergencies>

Vos, T. (2019). Journalists as Gatekeepers. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Eds.), *The handbook of journalism studies* (2e ed., pp. 90–104). Routledge.

Westerståhl, J., & Johansson, F. (1994). Foreign news: News values and ideologies. *European Journal of Communication*, 9(1), 71–89. <https://doi.org/10.1177/0267323194009001004>

Westland, E. (2023). Humanitarian Topics explained: Forgotten Crises - To go. *Centre for Humanitarian Action*.

